

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

Minima-effectrapportage gemeente Rheden 2025

De invloed van landelijke en gemeentelijke maatregelen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens

Corinne van Gaalen, Nouschka Veerman

30 april 2025

Minima-effectrapportage gemeente Rheden 2025

De invloed van landelijke en gemeentelijke maatregelen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens

Auteurs

Corinne van Gaalen

Nouschka Veerman

Nibud, 30 april 2025

In opdracht van de gemeente Rheden

Voorwoord

Het Nibud (Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting) is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk. Ons doel is het voorkomen van geldproblemen. Naast het verzamelen, berekenen en bijhouden van basiscijfers, doet of initieert het Nibud ook onderzoek naar andere aspecten over omgaan met geld. Daarbij spelen gedragsaspecten een belangrijke rol. Daarmee kunnen we snel inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen.

Het Nibud is gespecialiseerd in het maken van de vertaalslag van de verzamelde data en kennis over de huishoudfinanciën in methodes, materialen en tools. Daarbij wordt voortdurend voeling gehouden met de actualiteit en de praktijk van alledag.

We gaan uit van drie niveaus van voorlichting en financiële educatie: direct voor het publiek (via onze websites, (sociale) media, interactieve tools, voorlichtingsmaterialen, hulpmiddelen en de helpdesk), via onderwijs/educatie door derden en door deskundigheidsbevordering van professionals. Als kenniscentrum vervult het Nibud ook een adviesrol naar derden.

Bij dit alles gaat het Nibud uit van een standaardmethode van begroten. Dit resulteert in een reeks voorbeeldbegrotingen met referentiecijfers die zijn gebaseerd op empirisch wetenschappelijk onderzoek. Het Nibud stelt de keuzevrijheid en de eigen verantwoordelijkheid van de huishoudens voorop.

Het Nibud geeft gemeenten meer inzicht in het effect van hun minimabeleid. Door middel van een minima-effectrapportage (MER) helpt het Nibud gemeenten het geld bestemd voor minimabeleid, optimaal te besteden.

Deze rapportage is uitgevoerd door het Nibud, in opdracht van de gemeente Rheden. Met dit onderzoek wil de gemeente Rheden inzicht krijgen in de effecten van haar minimabeleid.

Utrecht, april 2025

Samenvatting

Doel en opzet onderzoek

Deze minima-effectrapportage geeft weer wat de invloed is van landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen in de gemeente Rheden.

In dit onderzoek is voor tien verschillende huishoudtypen op vijf verschillende inkomensniveaus (100, 110, 120, 125 en 150 procent van het wettelijk sociaal minimum) doorerekend hoe hun maandbegrotingen eruitzien. De maandbegrotingen zijn opgebouwd uit een basispakket aan minimaal onvermijdbare uitgaven, aangevuld met een pakket met uitgaven voor sociale participatie.

In de begrotingen hebben we rekening gehouden met de volgende lokale regelingen:

- de kwijtschelding van lokale lasten;
- de collectieve aanvullende zorgverzekering;
- de Gelrepas;
- vergoedingen via Stichting Leergeld;
- de Individuele Inkomenstoelage.

In de begrotingen zijn alle bovengenoemde gemeentelijke voorzieningen verwerkt, zodat duidelijk wordt wat de bestedingsruimte is van de diverse huishoudtypen wanneer zij van al deze voorzieningen gebruik maken.

Daarnaast hebben we ook doorerekend wat de mogelijke gevolgen zijn voor minimahuishoudens van de voorgenomen bezuinigingen op de IIT, de Gelrepas en het afschaffen van de collectieve zorgverzekering per januari 2026.

Resultaten

De financiële situatie van huishoudens

Inclusief gemeentelijke voorzieningen hebben alle onderzochte huishoudens op de vijf onderzochte inkomensniveaus voldoende inkomsten om alle noodzakelijke uitgaven, inclusief sociale participatie, te betalen zonder dat er tekorten ontstaan.

Paren zonder kinderen (onder de AOW-leeftijd) waarvan een van de partners een spierziekte heeft hebben een zeer lage bestedingsruimte van € 32. Mochten deze huishoudens (al dan niet onverwacht) met persoonlijk onvermijdbare kosten te maken krijgen, dan zal dit al snel tot tekorten op de begroting leiden.

In dit onderzoek is tevens gekeken naar de bestedingsruimte van huishoudens wanneer de gemeente Rheden enkele bezuinigingsmaatregelen doorvoert. Concreet gaat het om de volgende voorstellen:

- De collectieve zorgverzekering: deze vervalt per 1 januari 2026;
- De GelrePas: de inkomensgrens voor volwassenen zal worden teruggebracht van 120 procent naar 100 procent. Voor kinderen blijft de grens op 150 procent;
- De IIT: de inkomensgrens wordt verlaagd van 110 procent naar 100 procent en de referteperiode wordt verlengd van drie naar vijf jaar.

In onderstaande tabel is de bestedingsruimte van de onderzochte huishoudtypen weergegeven in zowel de huidige situatie als in de situatie waarin de bezuinigingen zijn doorgevoerd. (Let op: Hierbij hebben we gebruik gemaakt van de cijfers van 2025, terwijl de bezuinigingen pas per 1 januari 2026 in zouden gaan.)

Na het doorvoeren van de bezuinigingen zouden de meeste huishoudtypen de maandbegroting rond kunnen krijgen. Uitzondering is het paar waarvan een van de partners een zorgvraag (spierziekte) heeft. Door de extra zorgkosten wordt de bestedingsruimte negatief.

Vrije bestedingsruimte per maand in euro's exclusief IIT, huidige situatie en na bezuinigingen

Huishoudtype	Huidige Situatie					Na bezuinigingen				
	100	110	120	125	150	100	110	120	125	150
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	110	140	275	326	607	111	124	259	326	607
02. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	369	397	535	577	793	370	388	526	577	793
03. paar tot AOW-leeftijd zonder kinderen	123	198	369	382	551	124	166	337	382	551
04. paar vanaf AOW-leeftijd zonder kinderen	423	447	604	649	918	424	427	584	649	918
05. eenoudergezin met 2 jonge kinderen	537	417	451	492	668	538	402	436	492	668
06. eenoudergezin met 2 oudere kinderen	330	338	473	452	788	331	322	457	452	788
07. paar met 2 jonge kinderen	357	422	593	594	738	358	390	561	594	738
08. paar met 2 oudere kinderen	175	240	411	353	496	176	208	379	353	496
09. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met zorg	254	310	419	405	550	222	264	373	405	550
10. paar tot AOW-leeftijd zonder kinderen met zorg	32	106	275	212	302	-18	23	192	212	302

Armoedeval

Van een armoedeval is sprake als een huishouden met een hoger inkomen, minder overhoudt dan met een lager inkomen, nadat rekening is gehouden met alle noodzakelijke uitgaven. Hierbij onderscheiden we twee soorten armoedevallen, namelijk een armoedeval bij uitstroom uit een bijstandsuitkering naar betaald werk (werkloosheidsval/uitstroomval) en een armoedeval bij het meer gaan verdienen (doorstroomval).

In de gemeente Rheden zien we een uitstroomval bij de eenoudergezinnen met jonge kinderen: op 110 procent is de bestedingsruimte lager dan op bijstandsniveau. Deze uitstroomval wordt vooral veroorzaakt door werkgerelateerde kosten (vervoer en kinderopvang).

Ook alleenstaanden met oudere kinderen hebben met werkgerelateerde kosten te maken, maar niet met kosten voor kinderopvang. Verder heeft dit huishouden op 110 procent geen recht meer op kwijtschelding van lokale belastingen. Alles bij elkaar heeft dit huishouden niet te maken met een uitstroomval, maar de bestedingsruimte is op

110 procent slechts € 8 hoger dan op bijstandsniveau.

Als volgend jaar de bijdrage vanuit de Gelrepas op 110 procent wegvalt (doordat de inkomensgrens voor volwassenen verschuift naar 100 procent), wordt ook bij de alleenstaande met oudere kinderen een armoedeval zichtbaar op 110 procent.

Overigens zien we ook bij de andere onderzochte huishoudtypen dat de bestedingsruimte op 110 procent niet evenredig toeneemt met het netto inkomen. Ook hier zijn het wegvallen van het recht op kwijtschelding van lokale lasten en werkgerelateerde kosten de oorzaak. Als in 2026 de inkomensgrens van de Gelrepas verlaagd zou worden naar 100 procent, wordt het verschil in bestedingsruimte tussen bijstandsniveau en 110 procent van de norm nog kleiner.

Bij het eenoudergezin met oudere kinderen, het paar met oudere kinderen en bij de huishoudens met een zorgvraag is op 125 procent een doorstroomval zichtbaar. Bij de huishoudens met oudere kinderen wordt dit voornamelijk veroorzaakt door het wegvallen van vergoedingen vanuit de GelrePas (voor volwassenen) en vanuit de Stichting Leergeld. Bij de huishoudens met een zorgvraag speelt het wegvallen van vergoedingen voor zorgkosten de grootste rol.

Voor paren geldt bovendien dat enkele landelijke toeslagen worden afgebouwd.

Positieve aspecten

De gemeente Rheden kent voor alle soorten huishoudens verschillende vormen van inkomensondersteuning die een positief effect hebben op de bestedingsruimte van de inwoners.

De gemeente zet sterk in op de ondersteuning van kinderen: Vanuit de Stichting Leergeld zijn diverse vergoedingen mogelijk, onder andere voor schoolgerelateerde kosten en (sport)kleding. Dit is een extra stimulans om kinderen deel te laten nemen aan sportieve en culturele activiteiten.

Met de GelrePas creëert de gemeente Rheden extra ruimte op de begroting voor deelname aan maatschappelijke en recreatieve activiteiten. Dit heeft een positief effect op de bestedingsruimte van huishoudens met een laag inkomen en het vergroot de kans dat huishoudens met een laag inkomen blijven participeren in de samenleving. Bovendien zijn meerdere regelingen gekoppeld aan de GelrePas; eenmaal in het bezit van zo'n pas maakt dit de aanvraag van verschillende regelingen gemakkelijker.

Voor personen met een zorgvraag kent de gemeente Rheden diverse vergoedingen, vanuit de bijzondere bijstand (voor extra waskosten en extra kosten vanwege kledingslijtage), de Wmo (vervoer) en de collectieve zorgverzekering (eigen bijdrage Wmo en eigen betalingen medicijnen). Hiermee blijven de extra kosten als gevolg van de zorgvraag beperkt voor chronisch zieken in de gemeente.

In de gemeente Rheden kunnen huishoudens onder de AOW-leeftijd met een inkomen op bijstandsniveau in aanmerking komen voor een individuele inkomenstoelage. Daarbij is het positief dat de gemeente Rheden bij de hoogte van de individuele inkomenstoelage rekening houdt met de gezinssamenstelling.

Aanbevelingen

De berekening van de bestedingsruimte van de voorbeeldhuishoudens in dit onderzoek is gebaseerd op een drietal voorwaarden.

1. Men moet zeer goed met geld kunnen omgaan;
2. Men moet alle inkomensondersteuning aanvragen waar men recht op heeft;
3. Men moet niet of zeer beperkt te maken hebben met persoonlijk onvermijdbare uitgaven. Dit geldt voor bijvoorbeeld huishoudens met een hogere huur dan hier opgenomen, en voor mensen met een noodgedwongen hogere energierekening, bijvoorbeeld omdat er sprake is van een slecht geïsoleerde woning.

De conclusies van dit rapport moeten met die voorwaarden in het achterhoofd geïnterpreteerd worden. Kijkend naar de voorwaarden kan gesteld worden dat er heel veel verwacht wordt van huishoudens met een laag inkomen.

Op basis van deze voorwaarden en de resultaten van het rapport, heeft het Nibud de volgende aanbevelingen voor de gemeente Rheden:

- Houdt oog voor het verhaal achter de cijfers
- Stimuleer goed financieel beheer
- Verminder niet-gebruik regelingen
- Help energielasten verlagen
- Zorg voor een goed alternatief voor de collectieve zorgverzekering
- Stimuleer paren met oudere kinderen bij het verhogen van hun inkomen
- Laat (meer) werken lonend zijn
- Houd aandacht voor de inkomenspositie van huishoudens zonder kinderen
- Overweeg compensatie van zorgkosten
- Onderzoek de mogelijkheid om de vergoeding voor sociale participatie voor volwassenen te verhogen
- Heroverweeg de bezuiniging op de GelrePas

In hoofdstuk 6 van dit rapport zijn de aanbevelingen verder uitgewerkt.

Inhoud

1	Inleiding	10
1.1	Centrale vraag	10
1.2	Kern minima-effectrapportage	10
1.2.1	Huishoudtypen	10
1.2.2	Inkomensniveaus	11
1.2.3	Bezuinigingen	11
1.2.4	Armoedeval	11
1.2.5	Voorbeeldhuur	12
1.3	Leeswijzer	12
2	Onderzoeksmethode: begrotingen	13
2.1	Inleiding	13
2.2	Inkomsten	13
2.3	Uitgaven: Basispakket & Sociale participatie	14
2.4	Uitgavensoorten	15
2.5	Voorwaarden aan de begrotingen	15
2.6	De begrotingen	16
3	Minimabeleid	17
3.1	Landelijk beleid	17
3.2	Lokaal minimabeleid	20
3.2.1	Lokaal kwijtscheldingsbeleid	20
3.2.2	Collectieve (aanvullende) zorgverzekering	21
3.2.3	De GelrePas	21
3.2.4	Individuele Inkomenstoeslag	22
3.2.5	Particuliere fondsen	22
3.2.6	Bijzondere bijstand	24
3.2.7	Kinderopvang en peuterspeelzaal	24
3.3	Huishoudens met een zorgvraag	25
3.3.1	Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	25
3.3.2	Collectieve zorgverzekering	25
3.3.3	Meerkosten huishoudens met zorgvraag	26
4	Resultaten	30
4.1	Bestedingsruimte per huishoudtype	30
4.2	Armoedeval	32
4.2.1	Uitstroomval	33
4.2.2	Doorstroomval	34
4.3	Huishoudens met langdurig een laag inkomen	34
5	Gevolgen van bezuinigingen op het minimabeleid	36
5.1	Resultaten exclusief Individuele Inkomenstoeslag	36
5.2	Resultaten inclusief Individuele Inkomenstoeslag	37
6	Conclusies en aanbevelingen	39
6.1	Voorwaarden	39
6.2	Bestedingsruimte en armoedeval	39
6.3	Aanbevelingen	41
Bijlage 1 Verantwoording uitgaven		46
Bijlage 2 Begrotingen		49

1 Inleiding

1.1 Centrale vraag

Iedere gemeente beschikt over mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de financiële positie van inwoners met lage inkomens. Dat kan bijvoorbeeld door het kwijtschelden van gemeentelijke heffingen en/ of door bijzondere bijstand. Het is echter niet direct zichtbaar wat in de praktijk de effecten van die maatregelen zijn op het budget van verschillende groepen huishoudens.

De centrale vraag van dit onderzoek luidt:

Wat is het effect van landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen in de gemeente Rheden?

Bekeken wordt welke groepen huishoudens in de gemeente het best ondersteund worden door middel van het gemeentelijke minimabeleid en welke groepen minder goed. Ook maakt deze rapportage eventuele armoedevallen inzichtelijk.

In de begrotingen worden alle minimaal onvermijdbare uitgaven afgezet tegen verschillende inkomensniveaus.

1.2 Kern minima-effectrapportage

Om tot een antwoord te komen op de centrale vraag, worden voor een aantal voorbeeldsituaties alle inkomsten geïnventariseerd. Hierbij wordt rekening gehouden met alle landelijke en gemeentelijke inkomensondersteunende maatregelen. Dit inkomen zal in een begroting worden afgezet tegen de minimale uitgaven waarmee huishoudens met een laag inkomen worden geconfronteerd. De minimale uitgaven zijn gebaseerd op de Nibud methode van budgetteren, aangevuld met lokale tarieven en tegemoetkomingen.

1.2.1 Huishoudtypen

In deze minima-effectrapportage wordt voor een aantal huishoudtypen de bestedingsruimte inzichtelijk gemaakt. In overleg met de gemeente Rheden is een keuze gemaakt voor de volgende voorbeeldsituaties:

1. Een alleenstaande onder de AOW-gerechtigde leeftijd;
2. Een alleenstaande vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd;
3. Een paar zonder kinderen onder de AOW-gerechtigde leeftijd;
4. Een paar vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd;
5. Een eenoudergezin met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar);
6. Een eenoudergezin met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar);
7. Een paar met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar);
8. Een paar met twee oudere kinderen (16 en 14 jaar);
9. Een alleenstaande oudere (AOW-gerechtigd) met een motorische beperking;
10. Een paar zonder kinderen, waarvan een van de partners met een spierziekte.

Het Nibud heeft na de zomer van 2024 een landelijk onderzoek gedaan naar de gemiddelde kosten waarmee huishoudens die te maken hebben met een zorgvraag worden geconfronteerd.¹ De resultaten van dit rapport zijn, in overleg met de gemeente Rheden ook doorgerekend, voor de twee zorghuishoudens. Bij de huishoudens met een zorgvraag worden in de begroting extra kosten meegenomen die gemiddeld gezien vaak voorkomen wanneer een persoon binnen het huishouden een chronische ziekte of beperking heeft.

1.2.2 Inkomensniveaus

De rapportage laat zien welke effecten de landelijke en gemeentelijke maatregelen hebben op de financiële positie van de huishoudtypen bij verschillende inkomensniveaus. In overleg met de gemeente Rheden is in dit rapport gekozen om begrotingen op te stellen met de volgende inkomensniveaus: bijstands-/AOW-niveau en voor 110, 120, 125 en 150 procent van de bijstandsnorm.

1.2.3 Bezuinigingen

De gemeente Rheden heeft het voornemen enkele bezuinigingen door te voeren op het minimabeleid. De bezuinigingen hebben betrekking op de volgende tegemoetkomingen:

- De collectieve zorgverzekering: deze vervalt per 1 januari 2026;
- De GelrePas: de inkomensgrens voor volwassenen zal worden teruggebracht van 120 procent naar 100 procent. Voor kinderen blijft de grens op 150 procent;
- De IIT: de inkomensgrens wordt verlaagd van 110 procent naar 100 procent en de referteperiode wordt verlengd van drie naar vijf jaar.

In deze rapportage wordt in beeld gebracht hoe de begrotingen eruit zien als deze bezuinigingen zijn doorgevoerd en wat mogelijk andere consequenties zijn. Aandachtspunt hierbij is dat we rekenen met de cijfers van 2025, terwijl deze bezuinigingen pas in 2026 effectief zullen zijn. Door mogelijke wijzigingen in landelijk beleid zal de bestedingsruimte van de onderzochte huishoudens er dan anders uitzien dan nu wordt gepresenteerd.

1.2.4 Armoedeval

Het kan voorkomen dat een huishouden met een hoger inkomen minder overhoudt dan met een lager inkomen, nadat rekening is gehouden met alle noodzakelijke uitgaven. Bijvoorbeeld doordat er geen recht meer is op inkomensondersteunende regelingen. Als een dergelijke armoedeval zich voordoet binnen de gestelde kaders, dan blijkt dat uit de resultaten van dit onderzoek.

Hierbij onderscheiden we twee soorten armoedevallen, namelijk een armoedeval bij uitstroom uit een bijstandsuitkering naar betaald werk (werkloosheidsval/uitstroomval) en een armoedeval bij het meer gaan verdienen (doorstroomval).

Bij huishoudens boven de AOW-gerechtigde leeftijd wordt officieel niet gesproken van een armoedeval, omdat deze gewoonlijk geen inkomensstijging meemaken. Toch kan er bij hen ook sprake zijn van een geringere vrije bestedingsmogelijkheid bij een hoger inkomen.

¹ <https://www.nibud.nl/onderzoeksrapporten/rapport-meerkosten-van-het-leven-met-een-beperking-2024/>

1.2.5 Voorbeeldhuur

Uit het Woononderzoek Nederland (WoON) van het CBS blijkt dat 96 procent van de huishoudens die de bijstandsuitkering als belangrijkste inkomstenbron hebben, in een huurwoning woont. Op basis hiervan gaan we er in deze rapportage van uit dat huishoudens in een huurwoning wonen.

De huur vormt in de meeste huishoudens de hoogste uitgave op de begroting. De huurprijzen in dit onderzoek zijn vastgesteld in overleg met de gemeente. Hierbij sluiten we aan bij de wetgeving rondom passend toewijzen. Sinds 1 januari 2016 moeten woningcorporaties bij het toewijzen van sociale huurwoningen voldoen aan de passendheidsnorm. Dat betekent dat de woningcorporaties hun sociale huurwoningen moeten verhuren aan woningzoekenden met een inkomen dat volgens de wet 'past' bij de huurprijs. Zo wordt voorkomen dat mensen met de laagste inkomens in te dure huurwoningen gaan wonen, en andersom.

De huren volgens het passend toewijzen zijn in 2025 € 682 voor één- of tweepersoonshuishoudens en € 731 voor huishoudens met drie of meer personen.

1.3 Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd: In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de onderzoeksmethode. Hoofdstuk 3 geeft een toelichting op de landelijke en lokale inkomensondersteunende regelingen. In hoofdstuk 4 worden de resultaten weergegeven: Wat is de bestedingsruimte van de onderzochte huishoudtypen? En wat zijn de effecten van het minimabeleid op de financiële positie van deze huishoudens? In hoofdstuk 5 wordt bekeken wat de effecten zijn bij het voorgestelde bezuinigingsbeleid ten aanzien van de gemeentepolis, de GelrePas en de Individuele Inkomens toeslag. Ten slotte staan in hoofdstuk 6 de conclusies en aanbevelingen van het rapport. In de bijlagen wordt meer informatie gegeven over bronnen van de referentiecijfers en staan de begrotingen per huishoudtype naar inkomen.

2 Onderzoeksmethode: begrotingen

2.1 Inleiding

Om het effect van inkomensondersteunende regelingen op de financiële positie van huishoudens te berekenen, maakt het Nibud gebruik van begrotingen. Uit deze begrotingen zijn de inkomsten en uitgaven van de huishoudens af te lezen.

De begrotingen in deze rapportage zijn gemaakt voor verschillende huishoudtypen op verschillende inkomensniveaus. Hierbij gaan we ervan uit dat huishoudens in een huurwoning wonen.

De begrotingen zijn voor groepen van huishoudens. De bedragen in de begrotingen zijn gemiddelden; in werkelijkheid zal de financiële situatie van de individuele huishoudens er anders uitzien. De begroting laat dus niet zien in hoeverre een individueel huishouden een sluitende begroting heeft. Wel wordt duidelijk in hoeverre een groep huishoudens een sluitende begroting heeft.

Bij het opstellen van de begrotingen wordt geen rekening gehouden met schulden, omdat daarover niets algemeen te zeggen valt. Schulden komen echter vaak voor onder huishoudens met lage inkomens.²

2.2 Inkomsten

In deze rapportage worden op vijf inkomensniveaus begrotingen opgesteld voor de betreffende voorbeeldhuishoudens: het minimuminkomen (bijstands-/AOW-niveau), 110 procent, 120 procent, 125 procent en 150 procent van de geldende bijstandsnorm. Met bijstandsniveau wordt in deze rapportage bedoeld de norm op grond van de Participatiewet, artikel 5 sub c.

Gemiddelde maandbegrotingen

De begrotingen die gepresenteerd worden in dit rapport zijn gemiddelde maandbegrotingen. In die begrotingen wordt het totaal besteedbaar maandinkomen weergegeven. Dat inkomen bestaat uit alle inkomsten van het huishouden, zoals netto salarissen, uitkeringen, kortingen op de belasting, zorgtoeslag, huurtoeslag, kinderbijslag, kinderopvangtoeslag, kindgebonden budget en vakantietoeslag.

De vakantietoeslag wordt meestal niet maandelijks uitgekeerd en de kinderbijslag wordt een keer per kwartaal uitbetaald. In de begrotingen zijn die bedragen opgenomen als gemiddelde maandbedragen.

De toeslagen die worden getoond in de begrotingen zijn afhankelijk van het bruto belastbare inkomen. Bij elk inkomensniveau hebben we het belastbare inkomen berekend dat bij het netto inkomen hoort. Hierbij hebben we rekening gehouden met de heffingskortingen, waaronder de inkomensafhankelijke combinatiekorting.

² 19 procent van de huishoudens met geregistreerde problematische schulden had in 2020 een laag inkomen, tegenover 5,6 procent van de huishoudens zonder geregistreerde problematische schulden (CBS, 2021, "Schuldenproblematiek in beeld")

Voor paren wordt uitgegaan van een situatie waarin slechts een van beide partners werkt. Deze eenverdienerssituatie is de minst gunstige situatie. Als beide partners werken, dan hebben zij bij hetzelfde bruto inkomen een hoger netto inkomen dan eenverdieners. Dat komt doordat beide partners dan recht hebben op heffingskortingen. Dat betekent ook dat we in dit rapport voor paren met kinderen tot 12 jaar geen rekening hebben gehouden met de inkomensafhankelijke combinatiekorting. Als beide ouders werken, dan hebben zij daar wel recht op en ziet de inkomenssituatie er iets beter uit dan in de begrotingen in dit rapport.

In de begrotingen is geen rekening gehouden met eigen vermogen of eventuele inkomsten daaruit. Ook is er geen rekening gehouden met inkomsten of betalingen vanwege alimentatie.

Op welke manier de regelingen doorwerken in de begrotingen en wat de invloed is op het inkomen van de verschillende huishoudens is te zien in bijlage 2.

In de rapportage wordt verondersteld dat de huishoudens maximaal gebruik maken van alle inkomensondersteunende regelingen die op hen van toepassing zijn, zowel de landelijke als de gemeentelijke regelingen.

2.3 Uitgaven: Basispakket & Sociale participatie

De noodzakelijke uitgaven vullen we in via een basispakket waarvan een pakket voor sociale participatie een onderdeel vormt. Het basispakket bestaat uit uitgaven die voor elk huishouden niet of moeilijk vermijdbaar zijn.

In bijlage 1 staan de uitgangspunten en de samenstelling van de pakketten beschreven. Het basispakket inclusief het pakket voor sociale participatie zijn op bepaalde punten verschillend voor de diverse huishoudtypen. Een alleenstaande staat immers voor andere kosten dan bijvoorbeeld een gezin met kinderen.

De pakketten bestaan uit relatief goedkope artikelen (niet de allergeodkoopste) die algemeen verkrijgbaar zijn. We houden geen rekening met tweedehands artikelen. De pakketten zijn vastgesteld in samenwerking met andere deskundigen. Zo bestaat het voedingspakket uit gezonde voeding zoals vastgesteld door het Voedingscentrum.

Sociale participatie

Als voorbeeld heeft het Nibud een pakket aan uitgaven voor sociale participatie opgesteld. Dit pakket is opgesteld in samenwerking met het Sociaal Cultureel Planbureau. Het gaat om uitgaven aan contributies en abonnementen, bezoek ontvangen en op bezoek gaan, vakantie/uitgaan en recreatief vervoer.

Sociale participatie wordt door velen als noodzakelijk beschouwd en is in veel gemeenten op de een of andere manier onderdeel van het minimabeleid. De uitgaven voor sociale participatie staan beschreven in bijlage 1.

Persoonlijk onvermijdbare uitgaven

Naast de noodzakelijke uitgaven van de pakketten zijn er in individuele gevallen persoonlijk moeilijk of niet-vermijdbare uitgaven. Dit zijn uitgaven die voor een bepaald persoon onontkoombaar zijn. Bijvoorbeeld wanneer iemand een speciaal dieet moet volgen. Voor dit soort uitgaven is vaak een tegemoetkoming mogelijk via gemeentelijk beleid. Deze uitgaven worden in dit rapport niet meegenomen.

In de begrotingen is ook geen rekening gehouden met kosten voor een huisdier of voor roken. Deze uitgaven worden niet gezien als onvermijdbaar. Indien een huishouden hiervoor toch kosten heeft, wordt het saldo op de begroting lager dan in deze rapportage is weergegeven.

Mensen die werken maken extra kosten ten opzichte van niet werkenden. Deze kosten zijn meegenomen in het basispakket als aparte post bij een inkomen vanaf 110 procent van het toepasselijk minimum.

2.4 Uitgavensoorten

In alle begrotingen onderscheidt het Nibud vier soorten uitgaven:

- Vaste lasten. Dit zijn periodiek terugkerende uitgaven, waarbij het bedrag veelal elke periode hetzelfde is. Vaak is er een contract afgesloten voor deze uitgaven. Bijvoorbeeld de huur, energie of verzekeringen.
- Reserveringsuitgaven. Dit zijn uitgaven die niet iedere maand terugkomen. De bedragen voor de verschillende reserveringsuitgaven zou een huishouden in principe maandelijks opzij moeten zetten om deze onregelmatige uitgaven direct te kunnen betalen. Het gaat bijvoorbeeld om witgoed, kleding of de reservering voor het eigen risico.
- Huishoudelijke uitgaven. Dit zijn regelmatig terugkerende uitgaven, waarvan het bedrag per keer (per aankoopbeurt) verschilt. Bijvoorbeeld de dagelijkse boodschappen.
- Sociale Participatie. Dit zijn uitgaven die een huishouden wat vrijer kan invullen. In deze rapportage vallen daaronder: contributies en abonnementen, bezoek ontvangen en op bezoek gaan, vakantie/uitgaan en recreatief vervoer.

Lokale tarieven

In deze rapportage wordt gerekend met minimale bedragen die huishoudens nodig hebben om deze uitgaven te kunnen betalen. Voor de uitgaven is waar mogelijk uitgegaan van lokale tarieven. Voorbeelden hiervan zijn de tarieven voor heffingen, de premie van de collectieve zorgverzekering en de kosten van de peuterspeelzaal.

Minimabeleid

Als er inkomensondersteunende maatregelen zijn die een vergoeding vormen voor bepaalde uitgavenposten, dan is hier rekening mee gehouden in de begrotingen. De regelingen staan beschreven in het volgende hoofdstuk.

2.5 Voorwaarden aan de begrotingen

In de begrotingen wordt gerekend met minimale bedragen. Naast de cijfermatige kant moet daarom rekening worden gehouden met drie belangrijke voorwaarden.

1. Zeer goed met geld kunnen omgaan

Een goed overzicht van alle inkomsten en uitgaven is noodzakelijk. Alleen dan kan er voldoende geld opzij worden gezet om onregelmatige uitgaven te kunnen doen. Een gebrek aan goed overzicht kan vaak confronterend zijn en moeilijk te doorbreken.

2. Alle inkomensondersteuning aanvragen

Toeslagen en tegemoetkomingen beslaan vaak een groot deel van het totale inkomstenplaatje. Het is daarom voor huishoudens belangrijk om te weten op welke inkomensondersteuning men recht heeft en hoe en waar deze moet worden aangevraagd. Tegelijkertijd zien we dat huishoudens soms bewust afzien van het gebruik van inkomensondersteuning, omdat zij angst hebben dat zij het gekregen geld weer terug moeten betalen, zeker sinds het toeslagenschandaal. Ook hier moet aandacht voor zijn.

3. Geen grote persoonlijk onvermijdbare uitgaven hebben

Hoge persoonlijk onvermijdbare uitgaven zoals afbetalingen, zorgkosten of een hoge huur, kunnen het moeilijk of onmogelijk maken om een sluitende begroting op te stellen. Als de uitgaven niet omlaag gebracht kunnen worden, dan resteert er niks anders dan om te bezuinigen op overige uitgaven. In het geval van de begrotingen met minimale uitgaven, zoals ze in dit rapport zijn opgesteld, ontstaat het gevaar dat er ook bezuinigd wordt op noodzakelijke uitgaven. Dit kan er toe leiden dat er totaal geen reserves meer zijn om tegenslagen op te kunnen vangen, dat rekeningen niet meer betaald worden waardoor schulden ontstaan of dat gezondheidsbedreigende omstandigheden ontstaan.

Deze voorwaarden zijn voor een deel te vangen in competenties voor goed financieel beheer. Het gaat hierbij niet alleen om vaardigheden, maar ook om gedragsaspecten. Daarom is inkomensondersteuning alleen niet voldoende. Het is ook belangrijk om ondersteuning op het gebied van het aanleren van vaardigheden te bieden, aangevuld met ondersteuning die rekening houdt met min of meer individuele gedragsaspecten.

2.6 De begrotingen

Volgens de methodiek die hierboven staat beschreven, worden de begrotingen opgesteld. Deze begrotingen staan in bijlage 2.

3 Minimabeleid

In dit hoofdstuk worden diverse landelijke en gemeentelijke regelingen voor inkomensondersteuning van minima beschreven. Alleen de regelingen die in de berekeningen zijn meegenomen komen in dit hoofdstuk aan bod. Paragraaf 3.1 beschrijft de landelijke regelingen; in paragraaf 3.2 komen de lokale inkomensondersteunende regelingen aan bod.

3.1 Landelijk beleid

Bij het opstellen van de begrotingen worden de landelijke uitkeringen, de landelijke heffingskortingen, de landelijke toeslagen en de kinderbijslag in de berekeningen opgenomen. In 2025 zijn er op dit terrein een aantal onderdelen aangepast die van invloed zijn op de financiële positie van huishoudens met een laag inkomen.

Het minimumloon en de daaraan gekoppelde uitkeringen zijn met ruim 5 procent verhoogd naar aanleiding van de hoge inflatie van de afgelopen jaren.

Ook de toeslagen zijn aangepast:

- Het kindgebondenbudget is iets omhoog gegaan, het maximale bedrag per kind gaat € 6 per maand omhoog voor ieder kind. Het extra bedrag voor alleenstaande ouders gaat € 7 per maand omlaag;
- De huurtoeslag verandert zodat alle meerpersoonshuishoudens ook een deel van de huur boven de aftoppingsgrens vergoed krijgen (40 procent) net als al voor alleenstaanden en ouderen het geval is;
- De maximale zorgtoeslag stijgt met ongeveer € 8 per maand per persoon. Daar staat tegenover dat de premie basiszorgverzekering gemiddeld met € 10 per maand zal stijgen.

Landelijke heffingskortingen

Heffingskortingen zijn kortingen op de belasting. Hiermee wil de overheid bepaalde groepen ondersteunen. Denk aan ouders, ouderen en gehandicapten. Door de heffingskorting betalen zij minder belasting. Er zijn verschillende heffingskortingen:

- **Algemene heffingskorting:** voor iedereen vanaf 18 jaar die inkomstenbelasting betaalt, ook als men niet werkt.
- **Arbeidskorting:** voor iedereen die betaald werk doet, ook als men daarnaast nog gedeeltelijk een uitkering ontvangt.
- **Inkomensafhankelijke combinatiekorting:** voor werkende ouders met kinderen jonger dan 12 jaar. Deze wordt toegekend aan de alleenstaande ouders of aan de minstverdienende fiscale partner.
- **Ouderenkorting en alleenstaande ouderenkorting:** voor AOW-gerechtigden.

Tabel 1: Landelijke heffingskortingen in bedragen per jaar

		2025	2024
Algemene heffingskorting	Onder AOW-leeftijd	€ 3.068	€ 3.362
	Vanaf AOW-leeftijd	€ 1.536	€ 1.735
Arbeidskorting		€ 5.599	€ 5.532
Inkomensafhankelijke combinatiekorting		€ 2.986	€ 2.950
Ouderenkorting		€ 2.035	€ 2.010
Alleenstaande ouderenkorting		€ 531	€ 524

Landelijke toeslagen

Toeslagen zijn bijdragen van de overheid om tegemoet te komen in de kosten voor de zorgverzekering, huur of kind(eren). Of een huishouden recht heeft op bepaalde toeslagen, is afhankelijk van een aantal factoren, bijvoorbeeld inkomen of vermogen. Bij het inkomen wordt verwezen naar het toetsingsinkomen, ook wel verzamelinkomen genoemd. Dit bestaat uit: inkomen uit werk en woning (box 1), inkomen uit aanmerkelijk belang (box 2) en inkomen uit sparen en beleggen (box 3). De volgende toeslagen (2025) zijn van belang voor de voorbeeldhuishoudens:

Zorgtoeslag

Zorgtoeslag is een bijdrage van de overheid voor de kosten van de zorgverzekering. Iemand kan aanspraak maken op zorgtoeslag vanaf 18 jaar. Dit geldt voor zowel alleenstaanden als stellen. Naast de inkomensgrens is er ook een vermogensgrens voor de zorgtoeslag. Hoe lager het toetsingsinkomen, hoe meer toeslag iemand ontvangt.

Tabel 2: Zorgtoeslag bedragen

Zorgtoeslag	2025	2024
Inkomensgrens alleenstaand	€ 39.719	€ 37.496
Inkomensgrens paar	€ 50.206	€ 47.368
Vermogensgrens alleenstaand	€ 141.896	€ 140.213
Vermogensgrens paar	€ 179.429	€ 177.301
Maximaal maandbedrag alleenstaand	€ 131	€ 123
Maximaal maandbedrag paar	€ 250	€ 236

Huurtoeslag

Huurtoeslag is een bijdrage van de overheid in de huurkosten. Huurders van een zelfstandige huurwoning kunnen in aanmerking komen voor huurtoeslag. De hoogte van de huurtoeslag is afhankelijk van het toetsingsinkomen, het vermogen, de huishoudsamenstelling en de huur.

Vanaf 1 januari 2020 kent de huurtoeslag geen inkomensgrenzen meer, maar wordt de huurtoeslag inkomensafhankelijk afgebouwd. De vermogensgrens voor de huurtoeslag is per persoon.

Huishoudens krijgen boven de minimale basishuur³ volledige huurtoeslag tot aan de kwaliteitskortingsgrens. Vanaf deze huur wordt 65 procent vergoed, tot aan de aftoppingsgrens. Daarboven ontvangen huishoudens nog 40 procent huurtoeslag tot aan de maximale huurgrens. De verschillende huurgrenzen zijn in tabel 3 opgenomen.

Tabel 3: Huurtoeslag bedragen

Huurtoeslag	2025	2024
Vermogensgrens per persoon	€ 37.395	€ 36.952
Kwaliteitskortingsgrens	€ 477,20	€ 454,47
Aftoppingsgrens huurtoeslag 1p en 2p	€ 682,96	€ 650,43
Aftoppingsgrens huurtoeslag 3p of meer	€ 731,93	€ 697,07
Maximale huurgrens	€ 900,07	€ 879,66

³ De minimale basishuur is inkomensafhankelijk en bedraagt voor alleenstaanden € 199,05 en voor meerpersoonshuishoudens € 197,24. Bij een hoger inkomen wordt de basishuur hoger.

Kinderopvangtoeslag

Kinderopvangtoeslag is een tegemoetkoming in de kosten van kinderopvang. De kinderopvangtoeslag is geregeld in de Wet Kinderopvang. De wet geldt voor dagopvang voor kinderen van 0 tot 4 jaar en buitenschoolse opvang voor basisschoolkinderen. Maar ook voor opvang door ouderparticipatiecrèches of gastouders via een gastouderbureau en voor de peuterspeelzaal. Informele opvang door familie of kennissen valt hier niet onder. Om voor kinderopvangtoeslag in aanmerking te komen moet de instelling zijn aangemeld bij het Landelijk Register Kinderopvang. Ook moeten, in het geval van paren, beide ouders werken, tenzij er een re-integratietraject wordt gevolgd.

Tabel 4: Kinderopvangtoeslag bedragen per uur

Kinderopvangtoeslag	2025	2024
Maximale vergoeding dagopvang	€ 10,71	€ 10,25
Maximale vergoeding buitenschoolse opvang	€ 9,52	€ 9,12

Kindgebonden budget

Huishoudens met kinderen jonger dan 18 jaar kunnen in aanmerking komen voor het kindgebonden budget. Dit is een maandelijks, inkomensafhankelijke bijdrage in de kosten van kinderen. Voorwaarde is dat iemand zijn of haar kind 'in belangrijke mate onderhoudt'. Er geldt een inkomensgrens (waarbij gekeken wordt naar het toetsingsinkomen). Na de inkomensgrens wordt de hoogte van het bedrag geleidelijk afgebouwd.

Het maximale bedrag per kind bedraagt € 209,25 per maand. Huishoudens met kinderen van 12 jaar of ouder, krijgen een extra bedrag per jaar. De maximale bedragen zijn:

- tussen de 12 en 16 jaar: maximaal € 58,58 extra per kind per maand;
- tussen de 16 en 17 jaar: maximaal € 78,00 extra per kind per maand.

Alleenstaande ouders krijgen nog een extra bedrag: maximaal € 282,42 per maand per huishouden.

Tabel 5: Kindgebonden budget

Kindgebondenbudget	2025	2024
Inkomensgrens alleenstaande	€ 28.406	€ 26.819
Inkomensgrens paar	€ 37.545	€ 35.849

Kinderbijslag

Een ouder heeft recht op kinderbijslag voor eigen kinderen en stiefkinderen tot 18 jaar en soms voor pleegkinderen tot 16 jaar. Kinderbijslag wordt eenmaal per kwartaal uitgekeerd. De bedragen worden in het geval van meerdere kinderen bij elkaar opgeteld. De bedragen voor kinderbijslag zijn afhankelijk van de leeftijd van het kind en onafhankelijk van het inkomen.

Tabel 6: Kinderbijslag per kwartaal

Kinderbijslag	2025	2024
0 – 6 jaar	€ 286,45	€ 279,49
6 – 12 jaar	€ 347,83	€ 339,38
12 – 18 jaar	€ 409,21	€ 399,27

3.2 Lokaal minimabeleid

Naast de landelijke inkomensondersteunende maatregelen heeft de gemeente Rheden voor huishoudens met een laag inkomen ook een lokaal minimabeleid. Deze regelingen komen in de volgende paragrafen aan bod. Ook wordt aangegeven hoe het lokale minimabeleid is verwerkt in de begrotingen.

3.2.1 Lokaal kwijtscheldingsbeleid

In de gemeente Rheden kan voor alle lokale lasten die voor huurders gelden, kwijtschelding worden aangevraagd. De gemeente toetst bij het vaststellen van de kwijtschelding aan 100 procent van de norm op grond van de Participatiewet. Dat wil zeggen dat afhankelijk van het vermogen, huishoudens met een inkomen op bijstandsniveau in principe geen gemeentelijke heffingen hoeven te betalen. Bij een inkomen hierboven wordt de betalingscapaciteit berekend door het inkomen te verminderen met het norminkomen. Er vindt een correctie plaats voor eigen uitgaven aan huur en voor nominale ziektekostenpremies.

Tabel 7: Gemeentelijke en waterschapsheffingen (tarieven 2025)

		Bedrag
Afvalstoffenheffing	1 of 2 persoon (container 140 liter restafval)	€ 167,20
	3 personen of meer (240 liter restafval)	€ 284,74
Rioolheffing huurders	Bij een waterverbruik tot en met 299 m ³	€ 139,47
Hondenbelasting*	Eerste hond	€ 40,20
Waterzuiveringsheffing	1 persoon	€ 68,02
	2 personen of meer	€ 204,06
Ingezetenenheffing		€ 86,60

* in de begrotingen wordt geen rekening gehouden met de kosten van een huisdier

De beleidsvrijheid ten aanzien van het kwijtscheldingsbeleid wordt bepaald door landelijke regelgeving. Hierbij wordt aan gemeenten de mogelijkheid geboden om rekening te houden met de kosten voor kinderopvang en om voor AOW'ers uit te gaan van de netto AOW in plaats van de bijstandsbedragen. De gemeente Rheden maakt gebruik van de mogelijkheid om uit te gaan van de verhoogde norm voor AOW'ers, en houdt ook rekening met de kosten voor kinderopvang bij de bepaling van de betalingscapaciteit.

Rheden heeft te maken met twee waterschappen: Waterschap Rijn en IJssel (grootste deel) en Waterschap Vallei en Veluwe. We rekenen in dit onderzoek met de tarieven van Rijn en IJssel. Bij dit waterschap is kwijtschelding mogelijk voor de zuiveringsheffing en de watersysteemheffing ingezetenen. Bij de berekening van de kwijtschelding hanteert het waterschap, net zoals de gemeente, de norm van 100 procent van de toepasselijke norm.

De betalingscapaciteit (en daarmee de kwijtschelding) van de gemeentelijke heffingen en het waterschap wordt apart berekend.

3.2.2 Collectieve (aanvullende) zorgverzekering

Het verzekeren tegen ziektekosten is voor iedereen wettelijk verplicht. Voor inwoners met een laag inkomen biedt de gemeente Rheden een collectieve zorgverzekering aan van zorgverzekeraar Menzis.

Inwoners kunnen kiezen uit een vaste basisverzekering met drie verschillende aanvullende pakketten: GarantVerzorgd1, GarantVerzorgd2 of GarantVerzorgd3. De gemeente levert een bijdrage aan de premie en er geldt een collectiviteitskorting.

Tabel 8: Premie en bijdrage collectieve zorgverzekering gemeente Rheden 2025

Menzis	GarantVerzorgd1	GarantVerzorgd2	GarantVerzorgd3
Basisverzekering	€ 156,25	€ 156,25	€ 156,25
Aanvullende verzekering	€ 19,43	€ 34,23	€ 58,13
Collectiviteitskorting 9%	- € 1,75	- € 3,08	- € 5,23
Gemeentelijke bijdrage	- € 7,50	- € 11,00	- € 16,34
GarantTandVerzorgd250	€ 14,60	€ 14,60	€ 14,60
Collectiviteitskorting 9%	- € 1,31	- € 1,31	- € 1,31
Premie	€ 179,72	€ 189,69	€ 206,10

In dit onderzoek rekenen we met de premie van GarantVerzorgd1. Voor de huishoudens met een zorgvraag rekenen we met de premie voor de meest uitgebreide verzekering, GarantVerzorgd3. Dit zijn ook de pakketten die het meest gekozen worden. Daarnaast gaan we bij beide pakketten uit van een tandartsverzekering: de GarantTandVerzorgd250.

Om voor de gemeentepolis in aanmerking te komen, hanteert de gemeente Rheden een inkomensgrens van 120 procent van de geldende bijstandsnorm. Bij inkomens boven 120 procent rekenen we met de premie van een gemiddelde zorgverzekering (de nominale premie van een basis- en aanvullende verzekering, inclusief een tandartsverzekering). Voor de huishoudens met een zorgvraag gaan we uit van een uitgebreider en dus duurder pakket.

De kosten van de premie zijn in de begrotingen opgenomen onder de uitgavenpost "zorgverzekering". De zorgtoeslag die huishoudens ontvangen is in de begrotingen opgenomen bij de inkomsten.

Het is mogelijk om het verplichte eigen risico gespreid te betalen. In de begrotingen gaan we ervan uit dat het volledige bedrag voor het verplichte eigen risico opzij wordt gelegd. Deze reservering is opgenomen in de post "eigen risico zorgverzekering".

Vanaf 2026 vervalt de collectieve zorgverzekering. De financiële gevolgen hiervan worden beschreven in hoofdstuk 5.

3.2.3 De GelrePas

Met de GelrePas kunnen inwoners van de gemeente Rheden met een laag inkomen kortingen krijgen of gratis meedoen aan allerlei activiteiten.

Met de GelrePas heeft elke persoon in het huishouden een zelf te besteden tegoed voor activiteiten op het gebied van sport, cultuur en recreatie. Denk hierbij aan een dagje uit, het volgen van cursussen, bezoek aan theater of concert of lid worden van een sportvereniging. Daarnaast krijgen GelrePas-houders korting op verschillende activiteiten.

Huishoudens kunnen de GelrePas aanvragen als het huishoudinkomen niet meer bedraagt dan 120 procent van de bijstandsnorm. Daarnaast wordt rekening gehouden met de vermogensgrens uit de Participatiewet. Voor kinderen van 4 tot en met 17 jaar geldt een inkomensgrens van 150 procent van de bijstandsnorm. Dat betekent dat in huishoudens met kinderen en een inkomen tussen de 120 en 150 procent, alleen de kinderen recht hebben op een jaarlijks tegoed en de ouders niet.

Er ligt een bezuinigingsvoorstel om de inkomensgrens voor volwassenen te verlagen naar 100 procent. De consequenties hiervan worden behandeld in hoofdstuk 5.

Het maximale tegoed op de GelrePas per jaar verschilt met de leeftijd:

4 t/m 11 jaar: € 275

12 t/m 17 jaar: € 325

18 t/m 66 jaar: € 200

67 jaar en ouder: € 125

Het budget voor de GelrePas is voor de verschillende huishoudens in de begrotingen verrekend met de post "sociale participatie".

Daarnaast ontvangen kinderen van 4 tot en met 17 jaar met een Gelrepas een bijdrage voor schoolkosten. Bijvoorbeeld voor schrijfspullen, schriften, atlas, woordenboek, agenda, rekenmachine, rugzak, praktijkkleding, eventuele kosten voor tussenschoolse opvang op de basisschool (als er geen continue rooster is) enzovoort.

Kinderen van 4 t/m 11 ontvangen een tegoed van € 40. Kinderen van 12 t/m 17 ontvangen een tegoed van € 70. Dit wordt als apart tegoed op de Gelrepas gezet. In de begrotingen is dit verrekend met de post "onderwijs".

3.2.4 Individuele Inkomenstoelage

De individuele Inkomenstoelage (IIT) is bedoeld voor huishoudens vanaf 21 jaar tot aan de AOW-gerechtigde leeftijd, die drie jaar of langer een inkomen hebben dat niet hoger is dan 110 procent van de geldende bijstandsnorm.

De hoogte van de IIT bedraagt per twaalf maanden:

- € 299 voor alleenstaanden;
- € 248 voor alleenstaande ouders ;
- € 493 voor gehuwden/samenwonenden;
- € 555 voor gehuwden/samenwonenden met kind(eren);

Bij de resultaten van deze rapportage worden de saldi van huishoudens die in aanmerking komen voor de individuele inkomenstoelage apart gepresenteerd.

Er ligt een bezuinigingsvoorstel om de inkomensgrens van de IIT te verlagen naar 100 procent en de referteperiode te verhogen naar vijf jaar. Hier komen we in hoofdstuk 5 op terug.

3.2.5 Particuliere fondsen

Naast het minimabeleid van de gemeente kunnen inwoners van Rheden met een laag inkomen ook gebruikmaken van vergoedingen via particuliere stichtingen en fondsen, te weten het Jeugdfonds Sport & Cultuur en Stichting Leergeld.

Stichting Leergeld

Via de Stichting Leergeld zijn diverse vergoedingen mogelijk. In principe geldt hiervoor een inkomensgrens van 120 procent van de geldende bijstandsnorm. Is het inkomen hoger maar blijft er door omstandigheden (bijvoorbeeld schulden) toch geen geld over, dan kan in overleg wordt gekeken wat er mogelijk is.

- Voor jonge kinderen in de leeftijd van 0 tot 6 jaar is er een pakket met speelgoed en educatief materiaal. Passend bij de leeftijd van het kind zit daar speelgoed, een knuffel, boeken, spelletjes en puzzels in.
- Vaak is er op school meer nodig dan alleen schoolspullen, die vergoed kunnen worden vanuit de GelrePas. Daarom biedt de Stichting Leergeld de volgende voorzieningen:
 - Een (2e hands) fiets, dit is verrekend met de post "vervoer";
 - Een laptop of computer voor kinderen op het voortgezet onderwijs. Dit is verrekend met de post "onderwijs";
 - Een smartphone (voor brugklassers), waarbij we uitgaan van een levensduur van vijf jaar. Dit is verrekend met de post "inboedel";
 - Oefensoftware voor het basisonderwijs (squa). Dergelijke software is niet in onze begrotingen opgenomen en daarom ook niet verrekend; voor deze rapportage is het wel goed te benoemen dat deze mogelijkheid geboden wordt.
 - Een kledingtegoed: kinderen 4 t/m 11 jaar komen in aanmerking voor € 75, voor kinderen van 12 t/m 17 jaar is het tegoed € 150. Dit geld wordt na aanvraag als apart tegoed op de Gelrepas van het kind gezet. Het tegoed kan jaarlijks worden aangevraagd. In de begrotingen is dit verrekend met de post "kleding".
- Soms komen er nog andere kosten bij school kijken. Bijvoorbeeld praktijkkleding voor het (v)mbo, of kosten voor een excursie of andere buitenschoolse activiteit. Er is geen standaard vergoeding, maar in overleg kan Stichting Leergeld maatwerk leveren.
Omdat de maatwerkvergoeding afhankelijk is van de persoonlijke situatie is dit niet in de begrotingen meegenomen.

Jeugdfonds Sport & Cultuur

Wanneer in het huishouden geen geld is voor sport en cultuur en er bestaat geen recht op de GelrePas, dan kan een beroep worden gedaan op het Jeugdfonds Sport & Cultuur. De bijdrage bedraagt maximaal € 225 voor sport en € 425 voor cultuur.

Kinderen met een Gelrepas die hun zwemdiploma A willen halen maar daarvoor niet uitkomen met het Gelrepas-tegoed, kunnen van het Jeugdfonds Sport en Cultuur een extra bijdrage krijgen van maximaal € 225.

In de begrotingen gaan we uit van recht op de GelrePas, daarom is de bijdrage vanuit het Jeugdfonds niet meegenomen.

3.2.6 Bijzondere bijstand

De gemeente Rheden verstrekt voor bijzondere en noodzakelijke kosten individuele bijzondere bijstand. Hierbij wordt rekening gehouden met draagkracht. Bij een inkomen tot en met 120 procent van de geldende bijstandsnorm wordt geen draagkracht verondersteld. Voor een aantal kostensoorten (verhuiskosten, woonkostentoeslag, levensonderhoud 18-21 jarigen, vaste lasten bij verblijf in inrichting) is dit 100 procent.

Bij een inkomen boven 120 procent wordt draagkracht berekend volgens een oplopend schijvenstelsel:

- 25 procent voor het meerinkomen tot en met € 1.500 per jaar;
- 50 procent voor het meerinkomen vanaf € 1.501 tot en met € 3.000 per jaar;
- 75 procent voor het meerinkomen vanaf € 3.001 per jaar.

Daarbij wordt 100 procent van het in aanmerking te nemen vermogen boven het bescheiden vermogen zoals genoemd in artikel 34 Participatiewet meegenomen.

De individuele bijzondere bijstand wordt in dit onderzoek niet meegenomen omdat deze sterk afhankelijk is van de persoonlijke situatie. Uitzondering zijn de huishoudens met een zorgvraag. Bij deze huishoudtypen gaan we uit van een aantal veronderstellingen die worden beschreven in paragraaf 3.3. Indien voor een of meer van deze voorzieningen individuele bijzondere bijstand kan worden aangevraagd, wordt dit meegenomen in de begroting.

3.2.7 Kinderopvang en peuterspeelzaal

Op grond van de Wet kinderopvang kunnen ouders van kinderen tot 12 jaar een tegemoetkoming toegekend krijgen voor de kosten van kinderopvang, de kinderopvangtoeslag. Vervolgens resteert een eigen bijdrage voor deze kosten. Voor deze eigen bijdrage is geen tegemoetkoming mogelijk.

Kinderopvang

Alleenstaande ouders met een inkomen boven bijstandsniveau zullen enkele dagen per week werken en gebruik maken van de kinderopvang voor het kind van drie jaar. Bij 110 procent van het minimuminkomen wordt gerekend met 20 uur kinderopvang per week, bij 120 en 125 procent wordt uitgegaan van 30 uur kinderopvang en bij een inkomen van 150 procent rekenen we met 40 uur opvang per week. Bij ieder inkomensniveau gaan we uit van 45 weken kinderopvang per jaar.

De kinderopvangtoeslag vergoedt de kosten voor kinderopvang tot een bepaald maximum. In de gemeente Rheden liggen de tarieven voor kinderopvang gemiddeld € 1,50 per uur hoger dan dit maximum tarief. Die € 1,50 moeten huishoudens dus zelf betalen. Dit is in de begrotingen meegenomen.

Peuterspeelzaal

Een alleenstaande ouder met een bijstandsuitkering hoeft geen gebruik van de kinderopvang te maken; daarom zijn in de begrotingen op 100 procent geen kosten voor kinderopvang opgenomen. Wel wordt ervan uitgegaan dat peuters voor hun sociale ontwikkeling naar de peuteropvang gaan voor twee dagdelen per week. Ook paren zonder werk (met een bijstandsuitkering) of paren waarvan één van beide partners werkt (met een inkomen boven bijstandsniveau), zullen geen gebruik maken van de kinderopvang maar van de peuteropvang, omdat de niet-werkende partner op de kinderen kan passen.

Als een of beide ouders niet werken, is er geen recht op kinderopvangtoeslag. In de gemeente Rheden betalen ouders een inkomensafhankelijke bijdrage op basis van de VNG-tabel.

De kosten voor kinderopvang en de peuterspeelzaal zijn in de begrotingen opgenomen onder de post 'kinderopvang'. De kinderopvangtoeslag die de betreffende huishoudens ontvangen is in de begrotingen opgenomen bij de inkomsten.

3.3 Huishoudens met een zorgvraag

In dit onderzoek worden twee huishoudens met extra zorgkosten onderzocht:

- Een alleenstaande oudere (AOW-gerechtigd) met een motorische beperking;
- Een paar zonder kinderen, waarvan een van de partners een spierziekte heeft.

Hieronder wordt eerst dieper ingegaan op de voorzieningen van de gemeente Rheden voor huishoudens met een zorgvraag. Daarna worden de profielen van deze huishoudtypen nader omschreven en wordt bekeken wat het effect van de regelingen is op de maandbegroting van de huishoudens met een zorgvraag.

Bij de berekeningen gaan we er ook van uit dat de huishoudens gebruik maken van de aftrek specifieke zorgkosten bij de belastingaangifte. Het gaat daarbij om de netto kosten, de zorgkosten die het huishouden nog maakt nadat gebruik is gemaakt van de landelijke en lokale regelingen. De hoogte van het bedrag staat vervolgens als inkomstenpost als "voorlopige aanslag" in de begroting.

3.3.1 Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) zorgt ervoor dat mensen met een handicap, chronisch zieken en ouderen een zo normaal mogelijk dagelijks leven kunnen leiden. De gemeente bekijkt of hulp nodig is en waarmee iemand het beste is geholpen. Iedere gemeente regelt dit op zijn eigen manier.

Naast algemene taken, zoals het vergroten van de leefbaarheid in de gemeente, heeft de gemeente op basis van de Wmo de volgende taken:

- ondersteuning van mensen met een lichamelijke, psychische of verstandelijke beperking zodat zij mee kunnen doen aan de samenleving, bijvoorbeeld door begeleiding, zinvolle daginvulling, huishoudelijke verzorging, woningaanpassing, vervoer of een rolstoel;
- ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers, bijvoorbeeld door trainingen, of ondersteuning in het geval dat de mantelzorger ziek is.

3.3.2 Collectieve zorgverzekering

Zoals in paragraaf 3.2.2 staat beschreven, kent de gemeente Rheden een uitgebreide collectieve zorgverzekering waar huishoudens met extra zorgkosten veel profijt van kunnen hebben: GarantVerzorgd3. Via dit pakket wordt onder meer de eigen bijdrage voor Wmo maatwerkvoorzieningen vergoed (tot een bedrag van € 370 per jaar).

3.3.3 Meerkosten huishoudens met zorgvraag

Om de begrotingen voor huishoudens met een zorgvraag op te maken, moeten zogenoemde zorgprofielen worden opgesteld. Vervolgens kan bepaald worden welke extra kosten dit huishoudens heeft, en welke vergoedingen daar tegenover staan.

De profielen zijn opgesteld door het Nibud, in opdracht van Ministerie van VWS en in samenspraak met Ieder(In)⁴.

Alleenstaande oudere met een motorische beperking

Het profiel voor de AOW-gerechtigde met een motorische beperking ziet er als volgt uit:

Het gaat om een alleenstaand persoon met een minimuminkomen die vanwege een motorische beperking rolstoelgebonden is. De beperking is niet ontstaan door een andere chronische aandoening. Deze persoon woont in een flatwoning met lift.

Voor mobiliteit buitenshuis maakt hij/zij gebruik van een scootmobiel. Het opladen hiervan heeft een hogere energierekening tot gevolg. Voor ziekenhuisbezoek (gemiddeld één keer per maand) en verder weg gelegen bestemmingen wordt gebruik gemaakt van de regiotaxi en Valys.

Overige meerkosten betreffen een uitgebreidere zorgverzekering, lidmaatschap van twee patiëntenverenigingen, begeleiding bij het sporten, kledingslijtage en extra waskosten, eigen bijdrage Wmo voor woningaanpassingen, eigen betalingen van medicijnen in verband met chronische ontstekingen en bloedsomloopproblemen, en vakantie in een aangepaste recreatiewoning (zie tabel 9).

Tabel 9: Meerkosten alleenstaande oudere met een motorische beperking

	Meerkosten
Hogere huur i.v.m. aanwezigheid lift	67
Servicekosten lift	24
Extra stookkosten	29
Hoger elektriciteitsverbruik (ook i.v.m. scootmobiel)	23
Uitgebreidere aanvullende verzekering	16
Uitgebreidere inboedelverzekering	2
Bewindvoering (vergoed via Wmo)	0
Lidmaatschap patiëntenvereniging	3
Zwembadkaartje voor begeleider	25
Regiotaxi/Valys i.p.v. ov	3
Kosten per (extra) ziekenhuisbezoek met regiotaxi	7
Minderkosten fiets	-13
Kledingslijtage (helpt kleding twee keer zo snel vervangen)	31
Eigen bijdrage medicijnen	22
Eigen bijdrage Wmo	21
Vakantiehuisje minder valide i.p.v. regulier	7
Twee keer per week extra wassen	6
Attentiekosten	8

⁴ Ieder(In) is een belangenorganisatie voor mensen met een beperking of een chronische ziekte.

Een paar zonder kinderen, waarvan een van de partners met een spierziekte

Bij het tweepersoonshuishouden zonder kinderen gaat het om één persoon met een progressieve erfelijke spierziekte. Deze spierziekte kenmerkt zich door spierzwakte in met name de spieren van het gezicht, schouderblad, bovenarmen en benen. De persoon met de spierziekte is arbeidsongeschikt. De meerkosten die voortvloeien uit dit ziektebeeld zijn vergelijkbaar met die van mensen met andere chronische ziekten, zoals vergevorderde MS of reuma. In tabel 10 zijn deze meerkosten in beeld gebracht.

Tabel 10: Meerkosten paar zonder kinderen, waarvan een van de partners met een spierziekte

UITGAVEN	Meerkosten
Hogere kamertemperatuur	29
Elektriciteitsverbruik 4-persoonshuishouden i.p.v. 2-persoonshuishouden	32
Abonnement met onbeperkt bellen	2
Zeer uitgebreide aanvullende verzekering	35
Rechtsbijstandsverzekering	22
Regiotaxi/Valys i.p.v. ov	3
Kosten extra ziekenhuisbezoek per maand	7
Kosten 1 x per jaar bezoek specialist (125 km ver)	12
Minderkosten fiets	-11
Kledingslijtage (helpt kleding 2x zo snel vervangen)	31
Eigen bijdrage medicijnen	22
Extra pijnstillers, vitamine D, magnesium, calcium	21
Eigen bijdrage Wmo	21
Vakantiehuisje voor mindervaliden	11
Extra wassen	6
Attentiekosten	8

Aanpassingen in de begroting voor beide huishoudens met een zorgvraag

De daadwerkelijke extra kosten van beide huishoudens met een zorgvraag zijn in de begrotingen als volgt verrekend:

Hogere huur in verband met aanwezigheid lift

De alleenstaande oudere woont in een flatwoning met een lift. Dit geeft een hogere huur van gemiddeld € 67 per maand. Dit wordt voor een deel (40 procent) gecompenseerd door een hogere huurtoeslag. Daarnaast zijn er servicekosten voor de lift van € 24 per maand. Ook deze kosten kunnen gedeeltelijk vanuit de huurtoeslag worden vergoed. De rest komt voor rekening van de zorgbehoevende zelf.

Het paar met kinderen en zorgvraag woont in een tussenwoning waarvan de huur niet hoger is dan bij het andere voorbeeldhuishouden zonder zorg.

Hogere energierekening

Vanwege het gebruik van hulpmiddelen waaronder een scootmobiel, die thuis opgeladen moet worden, heeft de oudere met een zorgvraag een hogere energierekening. Daarnaast heeft deze persoon hogere stookkosten omdat zij vaak thuis is en veel stilzit. Dit scheelt € 52 per maand.

Ook het paar met een zorgvraag heeft een hoger energieverbruik, dit scheelt € 61 per maand.

In Rheden is bijzondere bijstand mogelijk voor deze meerkosten, waarbij we rekening houden met de draagkracht. De uiteindelijke kosten worden verrekend met de post "energie".

Een uitgebreidere zorgverzekering

Voor de huishoudens met een zorgvraag en een inkomen tot en met 120 procent van de norm rekenen we met de GarantVerzorgd3. Boven deze inkomensgrens rekenen we ook met een uitgebreider aanvullend pakket dan voor de huishoudens zonder zorgvraag. Voor de oudere scheelt dit € 16 per maand, het paar betaalt € 33 per maand extra.

Overige verzekeringen

Voor de alleenstaande rekenen met een uitgebreidere inboedelverzekering, wat € 2 per maand kost. Het paar heeft een rechtsbijstandsverzekering voor € 22 per maand. Deze kosten zijn verrekend met de post "overige verzekeringen".

Lidmaatschap patiëntenvereniging

We gaan ervan uit dat de alleenstaande lid is van twee patiëntenverenigingen. Hiervoor rekenen we € 3 euro per maand. Dit is meegenomen bij de post "contributies en abonnementen".

Abonnement onbeperkt bellen

Het paar met een zorgvraag maakt gebruik van een abonnement onbeperkt bellen. Dit scheelt € 2 euro per maand. De kosten hiervan zijn opgenomen bij de post "Telecom".

Begeleiding bij het sporten

De kosten van een sportabonnement zijn opgenomen bij de post "sociale participatie". De alleenstaande met zorg zal ook een begeleider nodig hebben. We gaan uit van een bezoek aan het zwembad, wat neerkomt op € 25 per maand. Vanuit de Gelrepas is een begeleiderspas aan te vragen die een vergoeding van € 50 per jaar biedt. De resterende extra kosten zijn verrekend bij de post "sociale participatie".

Vervoer

De huishoudens met een zorgvraag maken voor ziekenhuisbezoek (gemiddeld één keer per maand) en andere bestemmingen gebruik van de regiotaxi en Valys in plaats van het reguliere openbaar vervoer.

Daarnaast veronderstellen we dat de personen met een zorgvraag geen gebruik maken van de fiets; de kosten daarvan zijn daarom uit de begroting gehaald.

De vervoerskosten die uiteindelijk resteren zijn opgenomen onder de post "vervoer".

Kledingslijtage en extra waskosten

Voor de extra waskosten gaan we uit van twee keer per week extra wassen, wat neerkomt op € 6 per maand. De slijtage van kleding die daar het gevolg van is geeft extra kosten van € 31 per maand.

Voor de extra waskosten en de extra kosten vanwege kledingslijtage is bijzondere bijstand mogelijk, waarbij we rekening houden met de draagkracht. Kosten die eventueel zelf nog betaald moeten worden zijn in de begrotingen opgenomen onder de post "was- en schoonmaakartikelen" en "kleding".

Eigen bijdrage Wmo

Beide huishoudens met een zorgvraag betalen de eigen bijdrage Wmo. Deze eigen bijdrage bedraagt € 21 per maand en wordt vergoed vanuit de collectieve zorgverzekering voor huishoudens met een inkomen tot 120 procent. De huishoudens met een hoger inkomen betalen de eigen bijdrage zelf.

In de begrotingen wordt dit verrekend met de uitgavenpost "eigen betalingen zorg".

Medicijnen

Voor de eigen betalingen voor medicijnen rekenen we € 22 per maand. Deze worden vergoed via de collectieve zorgverzekering.

Supplementen

De kosten van supplementen zijn bij de zorgvraag van het paar € 21 per maand. In Rheden is hiervoor geen bijzondere bijstand mogelijk. Dit wordt verrekend met de uitgavenpost "Eigen betalingen zorg".

Vakantie in een aangepaste recreatiewoning

Omdat de zorgbehoevenden slechter ter been zijn wordt daar bij de vakantiekeuze rekening mee gehouden. Dit leidt tot extra kosten, die neerkomen op € 7 per maand voor de alleenstaande en € 11 per maand voor het paar. Dit is verrekend met de post "sociale participatie".

Attentiekosten

Naast bovengenoemde zorgkosten rekenen we nog € 8 per maand voor attentiekosten voor hulp van burens, vrienden, etc. Deze kosten zijn opgenomen onder de post "Eigen betalingen zorg".

4 Resultaten

Dit hoofdstuk bevat de resultaten van de berekeningen naar het effect van landelijke en lokale inkomensondersteuning op de begroting van huishoudens. De begrotingen zijn gepresenteerd in bijlage 2, hierbij zijn de inkomsten afgezet tegen de uitgaven. Het resultaat van deze begroting (inkomsten minus uitgaven) geeft het beeld weer wat het huishouden overhoudt of te kort komt als alle uitgaven zijn gedaan. Deze resultaten zijn in onderstaande tabel gepresenteerd en kunnen positieve of negatieve waarden opleveren, het huishouden houdt geld over of komt geld te kort.

Als het huishouden te maken heeft met een tekort op de maandbegroting dan is dit in rood weergegeven. In de gemeente Rheden is dat bij geen van de onderzochte huishoudtypen het geval. Wanneer het huishouden minder overhoudt bij een hoger inkomen in vergelijking tot één of meerdere lagere inkomens (armoedeval), dan is dit zichtbaar gemaakt via een oranje kleur. Een gele kleur betekent dat het inkomen weliswaar stijgt ten opzichte van het direct voorliggende inkomensniveau, maar niet ten opzichte van de inkomensniveaus die daar weer aan vooraf gaan.

Uit de tabel valt af te lezen dat er voor een alleenstaande met een bijstandsuitkering € 110 per maand resteert nadat alle uitgaven zijn gedaan. Hierbij is rekening gehouden met alle landelijke en lokale inkomensondersteunende maatregelen.

Tabel 11: Overzicht saldo inkomsten min uitgaven per maand, exclusief IIT

Huishoudtype	100	110	120	125	150
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	110	140	275	326	607
02. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	369	397	535	577	793
03. paar tot AOW-leeftijd zonder kinderen	123	198	369	382	551
04. paar vanaf AOW-leeftijd zonder kinderen	423	447	604	649	918
05. eenoudergezin met 2 jonge kinderen	537	417	451	492	668
06. eenoudergezin met 2 oudere kinderen	330	338	473	452	788
07. paar met 2 jonge kinderen	357	422	593	594	738
08. paar met 2 oudere kinderen	175	240	411	353	496
09. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met zorg	254	310	419	405	550
10. paar tot AOW-leeftijd zonder kinderen met zorg	32	106	275	212	302

4.1 Bestedingsruimte per huishoudtype

1. Alleenstaande

In de gemeente Rheden heeft een alleenstaande met een inkomen op bijstandsniveau een positief saldo van € 110 nadat alle noodzakelijke uitgaven inclusief die aan sociale participatie zijn voldaan. Bij 110 procent van de norm resteert € 140. Op 125 procent is het saldo een stuk hoger, namelijk € 275 per maand. Dit loopt op naar € 607 op 150 procent.

2. Alleenstaande oudere

Een alleenstaande oudere heeft, nadat alle uitgaven uit zowel het basispakket als het pakket voor sociale participatie zijn gedaan, geen tekorten op de maandbegroting. Met alleen een AOW-uitkering zonder aanvullend pensioen is er een bestedingsruimte van € 369 per maand. Dit loopt op naar € 793 bij 150 procent.

Het maandelijkse AOW-bedrag is hoger dan de bijstand waardoor deze huishoudens meer bestedingsruimte hebben.

3. Paar zonder kinderen

Het paar zonder kinderen heeft op bijstandsniveau een positief saldo van € 123 per maand. Bij een inkomen van 110 procent is de bestedingsruimte € 198 per maand, wat oploopt naar € 551 op 150 procent.

4. Ouder paar

Een ouder paar met alleen een AOW-uitkering zonder aanvullend pensioen heeft een bestedingsruimte van € 423 per maand. Dit loopt op naar € 918 op 150 procent.

5. Eenoudergezin met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar)

Ook het eenoudergezin met twee jonge kinderen heeft voldoende inkomsten om de uitgaven uit het basispakket inclusief die aan sociale participatie te kunnen bekostigen. Op bijstandsniveau houdt dit gezin € 537 vrij te besteden over. Op 110 procent is de bestedingsruimte ruim € 100 lager met € 417; bij de inkomensniveaus boven 110 procent loopt de bestedingsruimte weer op tot € 668 op 150 procent.

In de volgende paragraaf gaan we dieper in op de oorzaak achter de lagere bestedingsruimte op 110 procent ten opzichte van de bijstandsnorm.

6. Eenoudergezin met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar)

Het eenoudergezin met twee oudere kinderen houdt op bijstandsniveau minder over dan het eenoudergezin met jonge kinderen: € 330 op bijstandsniveau. Dit bedrag loopt op tot € 788 op 150 procent.

Dat de bestedingsruimte op bijstandsniveau lager is dan bij het eenoudergezin met jongere kinderen wordt voornamelijk veroorzaakt door de hogere kosten van onderwijs, voeding en vervoer voor oudere kinderen. Op de inkomensniveaus boven bijstand is dit verschil minder evident, omdat eenoudergezinnen met jonge kinderen hier te maken hebben met (de eigen) kosten voor kinderopvang.

7. Paar met twee jonge kinderen (3 en 5 jaar)

Het paar met twee jonge kinderen heeft op bijstandsniveau een saldo van € 357 per maand. Dit loopt op naar € 738 op 150 procent.

Dat het paar met jonge kinderen meer ruimte heeft dan het paar zonder kinderen, komt doordat de landelijke toeslagen (kinderbijslag en het kindgebonden budget) plus de gemeentelijke ondersteuning de extra kosten van de twee jonge kinderen meer dan compenseren.

8. Paar met twee oudere kinderen (14 en 16 jaar)

Het paar met twee oudere kinderen heeft op bijstandsniveau een bestedingsruimte van € 175. Dit loopt op naar € 411 op 120 procent. Bij 125 procent vallen er tegemoetkomingen vanuit het minimabeleid weg en daalt de bestedingsruimte naar € 353. Hier gaan we in paragraaf 4.2 dieper op in. Op 150 procent stijgt het saldo naar € 496.

De bestedingsruimte van een paar met oudere kinderen is op alle onderzochte inkomensniveaus lager dan van het paar met jonge kinderen. De hogere kinderbijslag en het hogere kindgebonden budget wegen niet op tegen de hogere uitgaven die oudere kinderen met zich meebrengen aan onder meer onderwijs, voeding en kleding. Ook de vergoedingen voor kinderen uit het minimabeleid (die in zijn totaliteit voor oudere kinderen hoger liggen dan voor jonge kinderen) kunnen dit niet compenseren.

9. Alleenstaande oudere met een motorische beperking

De alleenstaande oudere met een motorische beperking heeft op bijstandsniveau een bestedingsruimte van € 254 per maand. Op 120 procent is er een saldo van € 419. Op 125 procent daalt dit naar € 405. Op 150 procent stijgt dit weer naar € 550.

De bestedingsruimte is lager dan bij de alleenstaande oudere zonder zorgvraag en het verschil loopt op naarmate het inkomen toeneemt. Dit komt door de draagkracht van de bijzondere bijstand en door het wegvallen van de collectieve zorgverzekering, die de eigen bijdrage Wmo en de eigen betalingen aan medicijnen dekt.

10. Paar tot de AOW-leeftijd, waarvan een van de partners een spierziekte heeft

Ook het paar met een zorgvraag heeft minder bestedingsruimte dan zonder zorgvraag, maar ook hier zijn geen tekorten zichtbaar. Bij alleen een bijstandsuitkering resteert er € 32 per maand. Dit loopt op naar € 275 per maand bij 120 procent. Op 125 procent daalt het naar € 212 en dit stijgt weer naar € 302 op 150 procent.

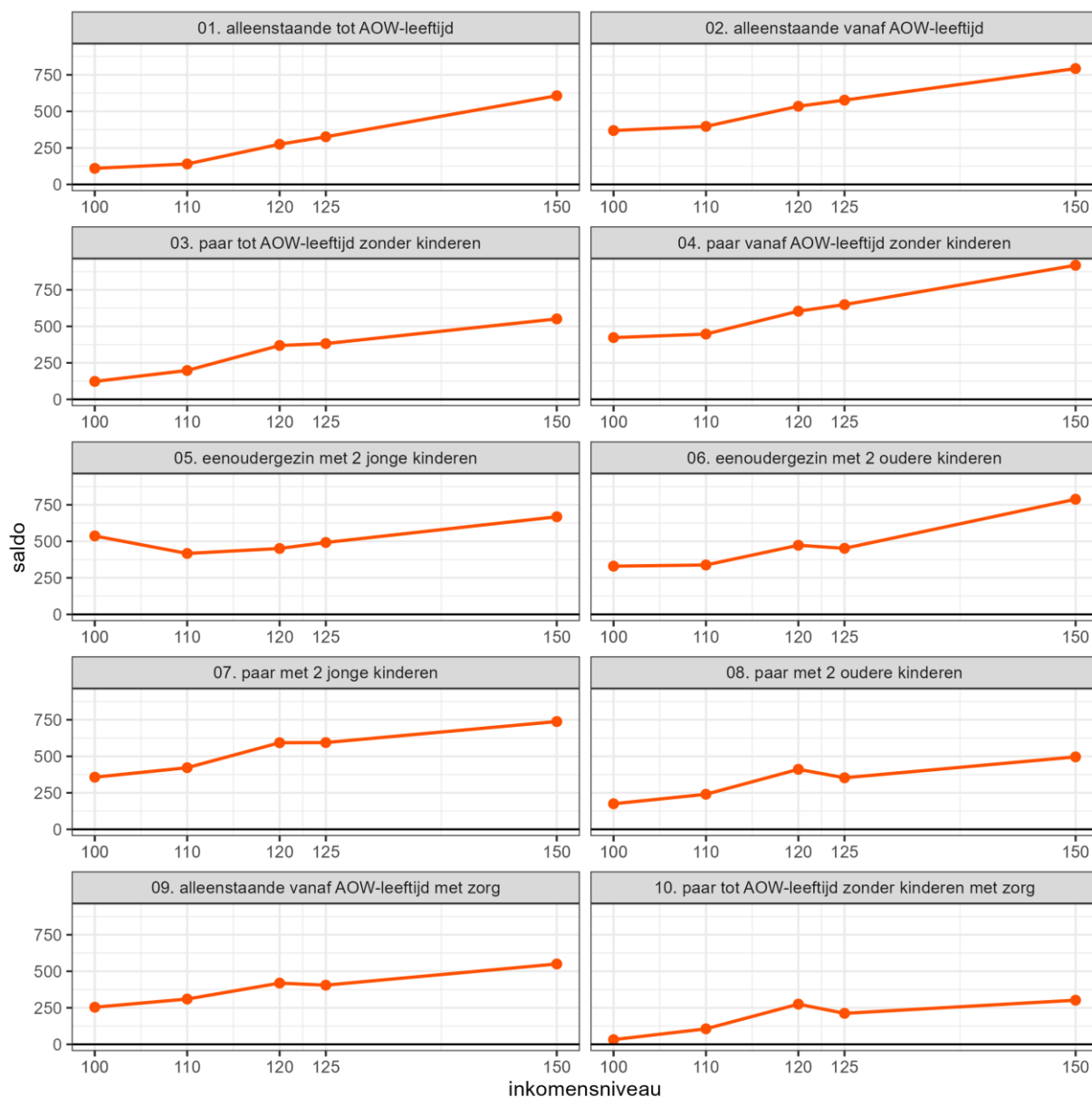
Ook hier zien we dat bij de hogere inkomensniveaus, boven 120 procent, het verschil in bestedingsruimte (tussen met en zonder zorgkosten) toeneemt. Dit komt door de hogere draagkracht voor de bijzondere bijstand en het wegvallen van vergoedingen voor diverse zorgkosten.

4.2 Armoedeval

Voor elk huishoudtype zijn verschillende inkomensniveaus doorgerekend. Naast het minimuminkomen zijn inkomens op 110, 120, 125 en 150 procent van het netto minimuminkomen gespecificeerd. Soms leidt een hoger inkomen tot een beperktere bestedingsmogelijkheid. Dit komt doordat landelijke en gemeentelijke inkomensondersteunende maatregelen, zoals huurtoeslag en kindregelingen, er niet op voorhand toe leiden dat een huishouden meer te besteden heeft bij een hoger inkomen. Een armoedeval kan ontstaan door een stijging van het salaris, bijvoorbeeld als iemand meer uren gaat werken. Deze armoedeval wordt ook wel doorstroomval genoemd. Een andere situatie ontstaat wanneer huishoudens vanuit een uitkering uitstromen naar betaald werk. Deze armoedeval wordt ook wel de uitstroomval genoemd. Op dat moment nemen de kosten door werk toe en komen rechten op diverse inkomensondersteunende regelingen (gedeeltelijk) te vervallen.

In de volgende figuur is in één oogopslag te zien welke huishoudtypen te maken hebben met een uit- of doorstroomval. Idealiter zie je over de hele linie een stijgende lijn. Dat betekent dat een hoger inkomen ook leidt tot een hoger besteedbaar inkomen.

Figuur 1: Ontwikkeling saldo naar inkomensniveau

4.2.1 Uitstroomval

Een uitstroomval ontstaat als een huishouden op een bepaald inkomensniveau minder overhoudt dan op bijstandsniveau.

In de gemeente Rheden doet zich dit alleen voor bij de alleenstaande met twee jonge kinderen: op 110 procent van de norm is de bestedingsruimte lager dan op bijstandsniveau. De alleenstaande met twee oudere kinderen heeft niet met een uitstroomval te maken, maar houdt op 110 procent € 8 meer over dan bijstandsniveau.

De uitstroomval bij de alleenstaande met jonge kinderen wordt vooral veroorzaakt door de kosten voor kinderopvang en andere werkgerelateerde kosten. De eigen betaling aan kinderopvang bedraagt op 110 procent ruim € 200 per maand, op 120 en 130 procent ruim € 300 en op 150 procent ruim € 400 per maand. Voor de overige werkgerelateerde kosten rekenen we een bedrag van € 67 per maand.

Bij de alleenstaande met oudere kinderen spelen ook de werkgerelateerde de kosten. Daarnaast is er geen recht meer op kwijtschelding van lokale belastingen, wat bijdraagt aan de uitstroomval. Hierdoor is de bestedingsruimte op 110 procent niet lager dan op bijstandsniveau, maar ook nauwelijks hoger. (De alleenstaande met jonge kinderen heeft nog wel recht op kwijtschelding, aangezien de kosten voor kinderopvang meetellen bij de berekening van de betalingscapaciteit.)

Overigens zien we ook bij de andere onderzochte huishoudtypen dat de bestedingsruimte op 110 procent niet evenredig toeneemt met het netto inkomen. Ook hier zijn het wegvallen van het recht op kwijtschelding van lokale lasten en werkgerelateerde kosten de oorzaak.

4.2.2 Doorstroomval

Van een doorstroomval is sprake als een huishouden op een bepaald inkomensniveau minder overhoudt dan op het voorliggende, lagere inkomensniveau.

In de gemeente Rheden is bij het eenoudergezin met oudere kinderen en bij het paar met oudere kinderen een doorstroomval zichtbaar bij een overgang van een inkomen van 120 naar 125 procent van het minimum. Bij paren met jonge kinderen neemt de bestedingsruimte op 125 procent met € 1 toe.

De doorstroomval bij 125 procent wordt veroorzaakt door het wegvallen van de tegemoetkomingen vanuit de Stichting Leergeld en doordat volwassenen geen recht meer hebben op de GelrePas. Bovendien krijgen paren te maken met de afbouw van een aantal landelijke toeslagen (te weten de huurtoeslag en de zorgtoeslag). Ten slotte moet bedacht worden dat het inkomensstijging op 125 procent ten opzichte van 120 procent kleiner is dan tussen de andere onderzochte inkomensniveaus.

Behalve bij het paar met oudere kinderen zien we ook bij de huishoudens met een zorgvraag dat de bestedingsruimte op 125 procent niet toeneemt. Bij deze huishoudens moet de oorzaak voornamelijk gezocht worden in de zorgkosten, of nauwkeuriger geformuleerd in de lagere vergoedingen voor de zorgkosten.

4.3 Huishoudens met langdurig een laag inkomen

Huishoudens in de gemeente Rheden, die gedurende 3 jaar of langer een inkomen tot 110 procent van de bijstandsnorm hebben gehad, komen in aanmerking voor de Individuele inkomensvoorslag (IIT). De hoogte van de voorslag varieert per huishoudtype.

In tabel 12 staan de saldi van de inkomsten min de uitgaven uitgewerkt waarbij ook rekening is gehouden met de IIT.

Tabel 12: Overzicht saldo inkomsten min uitgaven per maand, inclusief IIT

Huishoudtype	100	110	120	125	150
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	135	165	275	326	607
02. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	369	397	535	577	793
03. paar tot AOW-leeftijd zonder kinderen	164	239	369	382	551
04. paar vanaf AOW-leeftijd zonder kinderen	423	447	604	649	918
05. eenoudergezin met 2 jonge kinderen	558	438	451	492	668
06. eenoudergezin met 2 oudere kinderen	351	359	473	452	788
07. paar met 2 jonge kinderen	403	468	593	594	738
08. paar met 2 oudere kinderen	221	286	411	353	496
09. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met zorg	254	310	419	405	550
10. paar tot AOW-leeftijd zonder kinderen met zorg	73	147	275	212	302

De IIT heeft een positief effect op de bestedingsruimte van huishoudens met een inkomen tot 110 procent van de geldende bijstandsnorm.

De IIT kan een extra armoedeval veroorzaken: een huishouden met recht op IIT kan een hogere bestedingsruimte hebben dan een huishouden op een hoger inkomensniveau, zonder recht op IIT.

In de gemeente Rheden is dit bij geen van de onderzochte huishoudtypen het geval.

Overigens kan erover gediscussieerd worden in hoeverre er gesproken kan worden van een armoedeval wanneer het saldo inclusief IIT vergeleken wordt met een hoger inkomensniveau waar geen recht op de IIT bestaat. De IIT is immers bedoeld voor huishoudens die langdurig op het minimum leven en zeer weinig kans hebben om hun inkomen te verhogen.

5 Gevolgen van bezuinigingen op het minimabeleid

De gemeente Rheden heeft het voornemen enkele bezuinigingen door te voeren op het minimabeleid. De bezuinigingen hebben betrekking op de volgende tegemoetkomingen:

- De collectieve zorgverzekering: deze vervalt per 1 januari 2026;
- De GelrePas: de inkomensgrens voor volwassenen zal worden teruggebracht van 120 procent naar 100 procent. Voor kinderen blijft de grens op 150 procent;
- De IIT: de inkomensgrens wordt verlaagd van 110 procent naar 100 procent en de referteperiode wordt verlengd van drie naar vijf jaar.

In dit hoofdstuk wordt in beeld gebracht hoe de begrotingen eruit zien als deze bezuinigingen zijn doorgevoerd en wat mogelijk andere consequenties zijn. Aandachtspunt hierbij is dat we rekenen met de cijfers van 2025, terwijl deze bezuinigingen pas in 2026 effectief zullen zijn. Door mogelijke wijzigingen in landelijk beleid zal de bestedingsruimte van de onderzochte huishoudens er dan anders uitzien dan nu wordt gepresenteerd.

5.1 Resultaten exclusief Individuele Inkomenstoeslag

In hoofdstuk 4 van deze rapportage is weergegeven hoe de financiële situatie van de onderzochte huishoudtypen eruit ziet bij diverse inkomensniveaus. In tabel 13 wordt naast elkaar gezet hoe de bestedingsruimte eruit ziet in de huidige situatie en als er geen gebruik meer gemaakt kan worden van een collectieve zorgverzekering en als de inkomensgrens van de GelrePas voor volwassenen wordt verlaagd van 120 procent naar 100 procent.

Tabel 13: Vrije bestedingsruimte per maand in euro's excl. IIT, huidige situatie en na bezuinigingen

Huishoudtype	Huidige Situatie					Na bezuinigingen				
	100	110	120	125	150	100	110	120	125	150
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	110	140	275	326	607	111	124	259	326	607
02. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	369	397	535	577	793	370	388	526	577	793
03. paar tot AOW-leeftijd zonder kinderen	123	198	369	382	551	124	166	337	382	551
04. paar vanaf AOW-leeftijd zonder kinderen	423	447	604	649	918	424	427	584	649	918
05. eenoudergezin met 2 jonge kinderen	537	417	451	492	668	538	402	436	492	668
06. eenoudergezin met 2 oudere kinderen	330	338	473	452	788	331	322	457	452	788
07. paar met 2 jonge kinderen	357	422	593	594	738	358	390	561	594	738
08. paar met 2 oudere kinderen	175	240	411	353	496	176	208	379	353	496
09. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met zorg	254	310	419	405	550	222	264	373	405	550
10. paar tot AOW-leeftijd zonder kinderen met zorg	32	106	275	212	302	-18	23	192	212	302

Bij een verlaging van de inkomensgrens van de GelrePas voor volwassenen naar 100 procent neemt vanzelfsprekend de bestedingsruimte bij alle onderzochte huishoudtypen op 110 en 120 procent af, omdat er dan geen recht meer is op een tegoeed voor sportieve en culturele activiteiten. De bestedingsruimte blijft echter voor huishoudtypen positief.

Het vervallen van de collectieve zorgverzekering lijkt te leiden tot een (zeer kleine) verhoging van de bestedingsruimte, omdat de premie van het pakket GarantVerzorgd1 van de collectieve zorgverzekering, waar we in deze rapportage van uitgaan, net iets hoger is dan die van de gemiddelde zorgverzekering waar wij mee rekenen (voor de huishoudens die niet in aanmerking komen voor de collectieve verzekering). Dit zegt echter niet alles, omdat de vergoedingen vanuit het gemeentepakket uitgebreider kunnen zijn dan die van een gemiddelde verzekering, iets waar huishoudens op het moment dat zij zorg nodig hebben van kunnen profiteren. Dat valt uit de resultaten van deze rapportage niet af te lezen omdat we in de begrotingen niet rekenen met zorgkosten.

Daarnaast hebben we naar de situatie van twee huishoudens gekeken, die wel met extra zorgkosten te maken hebben. Het gaat om een alleenstaande oudere met een motorische beperking en een paar waarvan een van de partners een spierziekte heeft.

Voor deze personen met een zorgvraag hebben we tot een inkomen van 120 procent gerekend met het pakket GarantVerzorgd3. Ook van dit pakket is de premie hoger dan van de meer uitgebreide verzekering waar wij mee rekenen. Echter, GarantVerzorgd3 vergoedt de eigen bijdrage Wmo en de eigen betalingen aan medicijnen, waardoor de huishoudens met een zorgvraag beter af zijn in de huidige situatie dan wanneer zij deze kosten zelf moeten betalen of verzekeren.

Een ander gevolg van het feit dat de zorghuishoudens zelf de kosten voor de eigen bijdrage Wmo en de eigen bijdrage voor medicijnen moeten betalen, is dat de doorstroomval op 125 procent zich niet meer voordoet.

De individuele Inkomenstoelage (IIT) is niet in deze tabellen meegenomen, omdat niet iedere inwoner met een laag inkomen van deze toeslag gebruik kan maken. De IIT in de gemeente Rheden is bedoeld voor huishoudens vanaf 21 jaar tot aan de AOW-gerechtigde leeftijd, **waarvan het** inkomen in de afgelopen drie jaar niet hoger was dan 110 procent van de geldende bijstandsnorm en die geen zicht hebben op een inkomensverbetering in de toekomst.

Wat de invloed is van de komende bezuinigingen op de bestedingsruimte van huishoudens met recht op IIT, komt aan bod in de volgende paragraaf.

5.2 Resultaten inclusief Individuele Inkomenstoelage

In tabel 14 is weergegeven hoe de bestedingsruimte van de onderzochte huishoudtypen eruit ziet als (naast de bezuinigingen op de collectieve zorgverzekering en de GelrePas) ook rekening wordt gehouden met de IIT. In de eerste twee kolommen wordt huidige situatie weergegeven. In de twee kolommen daarna is de situatie gepresenteerd waarbij rekening is gehouden met alle geplande bezuinigingen. Omdat de bezuiniging op de IIT geen invloed heeft op inkomensniveaus boven de 110 procent, zijn deze niet in de tabel opgenomen.

Tabel 14: Vrije bestedingsruimte per maand in euro's, inclusief IIT

Huishoudtype	Huidige situatie		Na bezuinigingen	
	100	110	100	110
01. alleenstaande tot AOW-leeftijd	135	165	136	124
02. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd	369	397	370	388
03. paar tot AOW-leeftijd zonder kinderen	164	239	165	166
04. paar vanaf AOW-leeftijd zonder kinderen	423	447	424	427
05. eenoudergezin met 2 jonge kinderen	558	438	559	402
06. eenoudergezin met 2 oudere kinderen	351	359	352	322
07. paar met 2 jonge kinderen	403	468	404	390
08. paar met 2 oudere kinderen	221	286	222	208
09. alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met zorg	254	310	222	264
10. paar tot AOW-leeftijd zonder kinderen met zorg	73	147	23	23

Alle huishoudtypen die in aanmerking komen voor de IIT gaan er bij een inkomensniveau van 110 procent op achteruit. Geen van de huishoudens krijgt met een tekort op de maandbegroting te maken.

Alleenstaanden tot de AOW-leeftijd en alle huishoudens met kinderen krijgen te maken met een uitstroomval op 110 procent: als zij op bijstandsniveau in aanmerking komen voor de IIT hebben zij een hogere bestedingsruimte dan wanneer zij een inkomen hebben van 110 procent van de norm en niet in voor IIT in aanmerking komen. (Bij het eenoudergezin met jonge kinderen doet deze uitstroomval zich ook al voor als geen rekening wordt gehouden met de IIT.) Bij de overige huishoudtypen zien we dat de bestedingsruimte op 110 procent weliswaar toeneemt, maar vaak slechts met een paar euro. Voor het paar met zorg blijft de bestedingsruimte gelijk.

Het verlengen van de referteperiode van drie naar vijf jaar kan uit deze cijfers niet worden afgelezen. Huishoudens die langer dan drie jaar een inkomen op minimumniveau hebben gehad en in de huidige situatie wel recht hebben op IIT, zullen in de toekomst deze toeslag pas ontvangen na vijf jaar op minimumniveau te hebben geleefd. Deze groep gaat er dus op achteruit. Zeker voor de huishoudens met weinig bestedingsruimte, zoals alleenstaanden zonder kinderen, kan dit voor problemen zorgen. In het volgende hoofdstuk gaan we hier dieper op in.

6 Conclusies en aanbevelingen

Dit hoofdstuk beschrijft, naar aanleiding van de resultaten in de vorige hoofdstukken, de conclusies. Daarnaast worden er verschillende adviezen gegeven voor de aanpassing van regelingen in het kader van minimabeleid van de gemeente Rheden.

6.1 Voorwaarden

De berekening van de bestedingsruimte van de voorbeeldhuishoudens in dit onderzoek is gebaseerd op een drietal voorwaarden:

1. Men moet zeer goed met geld kunnen omgaan;
2. Men moet alle inkomensondersteuning aanvragen waar men recht op heeft;
3. Men moet niet of zeer beperkt te maken hebben met persoonlijk onvermijdbare uitgaven. Dit geldt voor bijvoorbeeld huishoudens met een hogere huur dan hier opgenomen. Of voor mensen met een noodgedwongen hogere energierekening, bijvoorbeeld omdat er sprake is van een slecht geïsoleerde woning.

De conclusies van dit rapport moeten met die voorwaarden in het achterhoofd geïnterpreteerd worden. Kijkend naar de voorwaarden kan gesteld worden dat er heel veel verwacht wordt van huishoudens met een laag inkomen. Het gaat dus eigenlijk om de meest ideale situatie. De daadwerkelijke situatie van huishoudens kan hiervan afwijken. Om hoeveel huishoudens het gaat en in welke mate is niet bekend, hierover zijn geen gemiddelden gepubliceerd. Het Nibud adviseert de gemeente Rheden om actief de betreffende huishoudens te (blijven) helpen aan deze voorwaarden te kunnen voldoen.

6.2 Bestedingsruimte en armoedeval

Bestedingsruimte

In de gemeente Rheden kunnen alle onderzochte huishoudtypen de maandbegroting rondkrijgen, ook als sprake is van extra zorgkosten. Dit is opvallend gelet op de sterke inflatie, die al enige tijd aanhoudt. De landelijke koopkrachtreparaties van de afgelopen jaren doen hier duidelijk hun werk.

Echter, er blijft er grote onzekerheid over het verloop van alle prijzen in de komende jaren. Weten waar je financieel aan toe bent, is nodig om te kunnen begroten en uit te kunnen rekenen hoeveel budget er is voor andere uitgavenposten. Hogere inkomens hebben meer ruimte in hun begroting om te kunnen schuiven met uitgavenposten en hebben vaker een buffer om op terug te vallen. Iets wat huishoudens met een laag inkomen meestal niet hebben.

In de huidige situatie is de bestedingsruimte van het paar onder de AOW-leeftijd met een zorgvraag het laagst: € 32 op bijstandsniveau en € 106 op 110 procent van de norm. Dat maakt dit huishouden erg kwetsbaar. Als er sprake is van hogere kosten, bijvoorbeeld meerkosten in verband met de zorgvraag, dan zal dit al snel tot tekorten leiden. Ook alleenstaanden zonder zorgvraag en paren zonder kinderen onder de AOW-leeftijd hebben een relatief lage bestedingsruimte. Deze huishoudens profiteren het minst van de koopkrachtreparaties van de afgelopen jaren, die vooral gericht zijn op huishoudens met kinderen.

Paren met oudere kinderen hebben wel veel baat van de maatregelen van het Rijk, zoals de verhoging van het kindgebonden budget. Hierdoor hebben zij, in tegenstelling tot voorgaande jaren, niet meer met tekorten op de maandbegroting te maken. De bestedingsruimte van € 175 op bijstandsniveau is echter nog steeds niet heel ruim.

Daarnaast laten de resultaten van deze rapportage zien dat alleenstaande ouders een hogere bestedingsruimte hebben dan paren met kinderen. Dit komt doordat paren de kosten van twee volwassenen moeten dragen, terwijl het bijbehorende inkomen in verhouding lager ligt: een eenoudergezin ontvangt 70 procent van de norm voor een paar plus de alleenstaande ouderkop vanuit het kindgebonden budget, wat samen neerkomt op ongeveer 90 procent van de norm. Paren ontvangen 100 procent van de norm. De extra inkomsten voor paren (van ongeveer 10 procent) ten opzichte van het eenoudergezin wegen vaak niet op tegen de kosten voor een extra volwassene aan bijvoorbeeld voeding, kleding en de zorgverzekering.

Op bijstandsniveau houden alleenstaande ouders met twee oudere kinderen per maand € 330 over tegenover € 175 per maand voor paren met oudere kinderen.

Armoedeval

Van een armoedeval is sprake als er op een bepaald inkomensniveau minder bestedingsruimte is dan op het voorliggende, lagere inkomensniveau. Hierbij maken we onderscheid tussen een uitstroomval (er blijft minder over dan op bijstandsniveau) en een doorstroomval (op een bepaald inkomensniveau blijft minder over dan op het voorliggende inkomensniveau).

In de gemeente Rheden zien we een uitstroomval bij alleenstaande ouders met jonge kinderen. De alleenstaande met twee oudere kinderen heeft niet met een uitstroomval te maken, maar houdt op 110 procent € 8 meer over dan bijstandsniveau.

De uitstroomval bij de alleenstaanden met jonge kinderen wordt vooral veroorzaakt door de kosten voor kinderopvang en andere werkgerelateerde kosten.

Bij de alleenstaanden met oudere kinderen spelen ook werkgerelateerde kosten een rol, maar zij hebben geen kosten voor kinderopvang. Wel hebben deze huishoudens geen recht meer op kwijtschelding van lokale belastingen, wat bijdraagt aan de uitstroomval. Hierdoor is de bestedingsruimte op 110 procent niet lager dan op bijstandsniveau, maar ook nauwelijks hoger.

Overigens zien we ook bij de andere onderzochte huishoudtypen dat de bestedingsruimte op 110 procent niet evenredig toeneemt met het netto inkomen. Ook hier zijn het wegvallen van het recht op kwijtschelding van lokale lasten en werkgerelateerde kosten de oorzaak.

Bij de eenoudergezinnen met oudere kinderen en bij de paren met oudere kinderen is sprake van een doorstroomval op 125 procent. Hier speelt vooral het wegvallen van de vergoedingen vanuit Stichting Leergeld. Ook komen volwassenen niet langer in aanmerking voor de GelrePas. Paren hebben bovendien te maken met lagere landelijke toeslagen, zij ontvangen minder huurtoeslag en minder zorgtoeslag.

Ook bij de huishoudens met een zorgvraag is sprake van een doorstroomval op 125 procent. Dit wordt voornamelijk bepaald door het wegvallen van enkele vergoedingen voor de zorgkosten.

6.3 Aanbevelingen

Naar aanleiding van de resultaten van dit onderzoek én de voorwaarden die wij hierbij gesteld hebben, volgen hieronder een aantal aanbevelingen.

Houd oog voor het verhaal achter de cijfers

Ook in voorgaande jaren heeft de gemeente Rheden een Minima-effectrapportage laten opstellen. Deze huidige cijfers geven de impressie dat de situatie steeds verder verbetert. Hierbij moet het in gedachten worden gehouden dat het niet per definitie gemakkelijker is geworden om rond te komen. In paragraaf 6.1 is een aantal voorwaarden benoemd waaraan voldaan moet worden om tot de bestedingsruimte te komen zoals die in dit rapport berekend is. Nu is het de laatste jaren zeker niet gemakkelijker geworden om aan deze voorwaarden te voldoen.

De G40 merkt in het manifest "Geen pleisters meer" op, dat inwoners afhankelijk zijn geworden van lokale inkomensondersteuning in een stelsel dat te ingewikkeld is en waarbij het vertrouwen in de overheid laag is: "Het is voor inwoners lastig om bekend te zijn met de veelheid van alle lokale en landelijke regelingen. Het is complex om ze vervolgens aan te vragen, als het taboe op geldzorgen hen al niet heeft tegengehouden. Gelijktijdig speelt nu ook mee dat inwoners minder vertrouwen hebben in de overheid en onder andere terughoudend zijn in het aanvragen van regelingen en toeslagen. Bijvoorbeeld doordat ze bang zijn dat ze het ontvangen budget weer terug zullen moeten betalen. Dit geldt zeker niet alleen voor de lokale regelingen, maar voor het landelijke inkomensstelsel in het geheel."⁵

Ook het Nibud constateert in de analyse van het hoofdlijnenakkoord dat huishoudens steeds afhankelijker worden van toeslagen: "De maatregelen in het hoofdlijnenakkoord zorgen volgens het CPB voor een lichte gemiddelde stijging van de koopkracht van alle huishoudens en een afname van de armoede. Daarvoor wordt voor huishoudens met lage inkomens teruggegrepen op toeslagen om hun koopkracht op peil te houden. (...) Tegelijkertijd hebben we gezien dat het stelsel van toeslagen vaak tot problemen en onzekerheid bij huishoudens leidt. [Daardoor weten huishoudens] op de langere termijn niet waar zij aan toe zijn en blijven ze overgeleverd aan een complex systeem."⁶ Het is dus belangrijk dat de gemeente zich ervan bewust is en blijft dat veel inwoners met een laag inkomen moeite hebben om rond te komen en daarbij afhankelijk zijn van verschillende vormen van inkomensondersteuning. De volgende aanbevelingen kunnen daarbij helpend zijn.

Stimuleer goed financieel beheer

Om rond te kunnen komen van een minimuminkomen is een goed financieel beheer van het huishouden noodzakelijk. Men reserveert om zo nodig grote uitgaven te kunnen doen voor de vervanging van de inboedel. We gaan ervan uit dat het huishouden niet leent, zodat er niet nog extra kosten van rente en aflossing bijkomen. Veel huishoudens die van een minimum inkomen moeten rondkomen, voeren een goed financieel beheer, maar een deel ook niet. Voor deze huishoudens is het aan te bevelen cursussen of begeleiding te organiseren. Het Nibud, en ook andere (lokale) organisaties, hebben hiervoor een uitgebreid aanbod.

⁵ Stedennetwerk G40, Geen pleisters meer

⁶ Nibud notitie hoofdlijnenakkoord 2024 – 2028: <https://www.nibud.nl/nieuws/nibud-akkoord-mist-structurele-aanpak-bestaanszekerheid/>

Verminder niet-gebruik regelingen

In deze rapportage wordt ervan uitgegaan dat alle regelingen waarop men recht heeft ook worden aangevraagd! Uit diverse onderzoeken⁷ blijkt echter dat dit niet altijd gebeurt en dat er een behoorlijke mate van niet-gebruik is. Voor de groep die niet alle regelingen gebruikt waarop recht is, geldt dat de bestedingsruimte in deze rapportage lager is. Het Nibud adviseert dan ook in het beleid sterk de nadruk te leggen op het verminderen van niet-gebruik. Bijvoorbeeld door gerichte communicatie te stimuleren met hulp van verschillende lokale organisaties, waaronder die in de gezondheidszorg. En zorg voor eenvoudige procedures met betrekking tot toekenning, bijvoorbeeld door aanvragen te combineren.

Het niet-gebruik is vooral groot onder werkenden. Dat versterkt de armoedeval. In de handreiking *Het beter bereiken van werkende armen* (Platform31, 2022)⁸ staan suggesties om het niet-gebruik van voorzieningen door werkenden tegen te gaan.

Help energielasten verlagen

De afgelopen periode zijn de energielasten sterk gestegen. Het kabinet heeft in 2023 de gevolgen voor alle huishoudens gedempt met het prijsplafond op de energietarieven. Voor huishoudens met een laag inkomen is de energietoeslag in het leven geroepen. Deze zijn in 2024 weer afgeschaft. Omdat de energieprijzen weer gedaald zijn, is dit niet meer nodig voor elk huishouden.

Het is misschien niet meer voor iedereen noodzakelijk, maar wonen in een huis met een slecht energielabel veroorzaakt wel degelijk persoonlijk onvermijdbare uitgaven.

Het Nibud adviseert om voor die huishoudens die vanwege een slecht geïsoleerde woning moeite hebben met rondkomen, de mogelijkheid van bijzondere bijstand open te houden. Hetzelfde geldt voor huishoudens met een bovengemiddeld hoog noodzakelijk elektriciteitsverbruik, bijvoorbeeld als gevolg van een medische aandoening of een energie-onzuinige woning. Ook voor deze huishoudens blijft een (extra) tegemoetkoming vanuit de gemeente zeer wenselijk.

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de energiekosten per label en per woningtype. Hieruit wordt duidelijk wat het effect van een hoger energielabel is op de bestedingsruimte van diverse huishoudtypen. Bij een- en tweepersoonshuishoudens gaan we in deze rapportage uit van een flatwoning, voor meerpersoonshuishoudens rekenen we met de energielasten van een tussenwoning.

⁷ Nationale Ombudsman: Met te weinig genoegen nemen (2022). Waaruit bijvoorbeeld blijkt dat ouderen oververtegenwoordigd zijn in de groep niet-gebruikers.

SCP: Voorzieningen in 3D (2021). Waaruit bijvoorbeeld blijkt dat een grote potentiële gebruikers moeilijk zichtbaar is te krijgen en dat deze groep groter wordt.

CPB: Gebruik (en niet-gebruik) van toeslagen in Nederland (2019). Waaruit bijvoorbeeld blijkt dat 15 procent van de rechthebbenden het kindgebondenbudget niet aanvraagt.

Nibud: Geldzaken in de praktijk (2019). Waaruit bijvoorbeeld blijkt dat een kwart van de Nederlandse huishoudens niet weet of ze recht hebben op toeslagen.

SEO: Niet-gebruik inkomensondersteunende maatregelen (2011). Waarin bijvoorbeeld het verschil in niet-gebruik van landelijke regelingen en gemeentelijke regelingen duidelijk wordt.

CPB: Onbenut recht. Een onderzoek naar het niet-gebruik van de huur- en zorgtoeslag en het kindgebonden budget.

⁸ Het beter bereiken van werkende armen, Platform31 dec. 2022 <https://www.platform31.nl/articles/het-beter-bereiken-van-werkende-armen>.

Tabel 12: Gaskosten in euro's naar cluster van energielabel

	AB	CD	EFG
rij-tussenwoning	139	160	176
flatwoning	109	127	145

Bij het schrijven van dit rapport is bekend geworden dat er ook in 2025 weer een Noodfonds voor Energie zal zijn, waar mensen met een laag inkomen en een hoge energierekening ondersteuning kunnen krijgen. Voor het eerst komen ook huishoudens met een blokaansluiting in aanmerking voor steun uit het fonds.

De energietoeslag kan worden aangevraagd door huishoudens met een inkomen van maximaal 200 procent van het sociaal minimum, waarvan de energiekosten hoger zijn dan 8 tot 10 procent van het bruto-inkomen per maand.

Het Nibud adviseert de gemeente Rheden actief de ontwikkelingen rondom het Noodfonds te blijven volgen.

Daarnaast adviseert het Nibud de gemeente Rheden huishoudens te ondersteunen bij het verlagen van de energielasten. Ten aanzien van energieverbruik en isolatie, blijkt uit onderzoek dat juist minima vaak in minder goed geïsoleerde woningen wonen en daardoor een hoger dan gemiddeld verbruik hebben. De energielasten zullen een groter deel van de woonlasten, en daarmee ook van de totale begroting, gaan innemen. De toekomstige energietransitie zal ook de nodige kosten met zich meebrengen. Daarbij is het voor bewoners van een huurwoning niet duidelijk of de woningbouwcorporaties dit gaan doorberekenen aan hun huurders. Het Nibud adviseert de gemeente om hierin samen op te trekken met de verhuurders en ook samen middelen in te zetten om de energieverbetering van woningen door te voeren.

Huishoudens met een laag inkomen kunnen mogelijk hulp van energieadviseurs of gratis en goedkope energieboxen aangeboden krijgen. Producten zoals ledlampen en isolatiefolies, waarvan de aanschafkosten voor deze doelgroep vaak te hoog zijn maar met een snelle terugverdientijd hebben, zijn dan het meest effectief.

Zorg voor een goed alternatief voor de collectieve zorgverzekering

Net als veel andere gemeenten biedt de gemeente Rheden inwoners een collectieve zorgverzekering aan. Met een dergelijke verzekering zijn deelnemers vaak uitgebreider verzekerd dan huishoudens met een gemiddelde verzekering. Echter, niet alle inwoners hebben zo'n uitgebreid pakket nodig, terwijl de premies navenant hoog zijn en de collectiviteitskorting vaak laag is. Er ligt een voorstel om vanaf 1 januari 2026 geen collectieve zorgverzekering meer aan te bieden.

Een alternatief is om inwoners, die voorheen gebruik maakten van de collectieve verzekering, te ondersteunen bij hun keuze voor een zorgverzekering.

Door per inwoner naar hun persoonlijke situatie te kijken kan bovendien het risico op onder- of oververzekering zo klein mogelijk worden gehouden.

Stimuleer paren met oudere kinderen bij het verhogen van hun inkomen

Paren met oudere kinderen hebben het minder ruim dan eenoudergezinnen met oudere kinderen en dan paren met jonge kinderen. In het onderzoek gaan we uit van de minst gunstigste situatie waarbij een van de volwassenen werkt. Inzetten op de begeleiding naar werk van beide partners levert extra op. Zo blijkt een klein baantje van de andere partner

veel meer op te leveren dan alleen het maandelijks bruto inkomen: fiscaal houdt een stel meer over als beide partners parttime werken dan als één persoon fulltime werkt⁹.

Laat (meer) werken lonend zijn

Een uitstroomval ontstaat als een huishouden op een bepaald inkomensniveau minder overhoudt dan op bijstandsniveau. In de gemeente Rheden doet zich dit voor bij het eenoudergezin met jonge kinderen. Bij de overige huishoudtypen zien we dat de bestedingsruimte op 110 procent vaak niet evenredig toeneemt met het inkomen.

Naast het wegvallen van het recht op kwijtschelding van lokale heffingen, spelen vooral werkgerelateerde kosten hierbij een rol. Bij een inkomen boven het minimum wordt er in deze rapportage van uitgegaan dat er sprake is van een (parttime) baan die extra (vervoers)kosten met zich meebrengt. Deze kosten zijn in de begrotingen boven bijstandsniveau opgenomen. Het gaat om een gemiddeld bedrag. In de praktijk kunnen deze kosten hoger liggen of juist lager, bijvoorbeeld als deze kosten door de werkgever vergoed worden of als er geen reiskosten zijn omdat het werk op loop- of fietsafstand gesitueerd is.

Het Nibud adviseert per situatie te bekijken of werkgerelateerde kosten tot financiële problemen kunnen leiden en zo nodig een vergoeding te verstrekken. De gemeente kan inwoners ook ondersteunen bij het vinden van werk in de buurt, waardoor er geen of minder reiskosten zijn.

Houd aandacht voor de inkomenspositie van huishoudens zonder kinderen

Van de onderzochte huishoudtypen in dit onderzoek hebben de huishoudens onder de AOW-leeftijd zonder kinderen de laagste bestedingsruimte. Als het paar met extra zorgkosten te maken heeft resteert op bijstandsniveau € 32 per maand. Dit maakt dit huishouden zeer kwetsbaar; mochten er onverwacht meer (zorg)kosten zijn, dan zal dit al snel leiden tot een tekort.

Het paar zonder zorgkosten heeft iets meer ruimte, namelijk € 123 op bijstandsniveau. Als deze huishoudens met hogere kosten te maken krijgen dan waar we in dit onderzoek rekening mee hebben gehouden (bijvoorbeeld een combinatie van een hogere huur en een onzuinige woning) kan het saldo veel lager uitvallen.

Het Nibud adviseert de positie van huishoudens zonder kinderen onder de AOW-gerechtigde leeftijd, en met name huishoudens met extra zorgkosten, goed in de gaten te houden. Deze huishoudens profiteren het minst van de landelijke maatregelen en daarom is juist voor deze groep de gemeentelijke ondersteuning van belang.

Overweeg compensatie van zorgkosten

Huishoudens met een zorgvraag zijn op alle onderzochte inkomensniveaus slechter af dan huishoudens zonder een dergelijke zorgvraag.

Dit verschil wordt groter als ook de collectieve zorgverzekering volgend jaar weg zou vallen. Deze verzekering dekt nu de eigen bijdrage Wmo en de eigen betalingen aan medicijnen. Als dit voordeel wegvalt kan het paar met een zorgvraag op bijstandsniveau de maandbegroting niet meer rondkrijgen.

⁹ Zie hiervoor de WerkZorgberekenaar: <https://www.nibud.nl/tools/werkzorgberekenaar/>

Omdat zorgkosten altijd zwaar zullen drukken op de begroting van huishoudens met een laag inkomen, adviseert het Nibud om dergelijke persoonlijk onvermijdbare uitgaven voor kwetsbare huishoudens te compenseren.

Onderzoek de mogelijkheid om de vergoeding voor sociale participatie voor volwassenen te verhogen

De gemeente Rheden stimuleert inwoners met een laag inkomen om deel te nemen aan sportieve en culturele activiteiten middels een persoonlijk budget op de GelrePas. Voor volwassenen is het budget op de GelrePas lager dan voor kinderen terwijl de kosten voor volwassenen vaak hoger zijn. Het verhogen van het budget voor volwassenen kan helpen om sociale uitsluiting tegen te gaan, wat ook de kansen op de arbeidsmarkt kan vergroten.

Daarom adviseert het Nibud om het budget voor inwoners vanaf 18 jaar te verhogen. Een andere optie is om de regeling voor kinderen uit te breiden naar 27 jaar. Kinderen wonen momenteel langer thuis (onder ander als gevolg van de huizenmarkt). Zodra zij 18 jaar worden, valt dan een deel van de ondersteuning weg. Bovendien stoppen juist jongeren in de leeftijdscategorie van 12 tot 18 jaar vaak met sporten. Door de regeling uit te breiden kan gestimuleerd worden dat zij blijven sporten of weer gaan sporten.

Heroverweeg de bezuiniging op de GelrePas

De gemeente Rheden is voornemens de inkomensgrens voor volwassenen die gebruik willen maken van de GelrePas te verlagen van 120 naar 100 procent. Voor kinderen blijft die grens op 150 procent.

De resultaten van dit onderzoek (zoals weergegeven in tabel 11) laten zien dat juist de lagere inkomensniveaus de laagste bestedingsruimte hebben, terwijl op 150 procent van de geldende norm de bestedingsruimte meestal boven de € 500 uitkomt.

Zoals hierboven al aangegeven is het van belang dat ook volwassenen deel kunnen nemen aan het maatschappelijk leven en dat sociale uitsluiting wordt voorkomen.

Een alternatief bezuinigingsvoorstel zou daarom zijn om voor volwassenen de inkomensgrens te behouden en deze voor kinderen iets te verlagen.

Bijlage 1 | Verantwoording uitgaven

Nibud gebruikt diverse bronnen voor de referentiecijfers. Hieronder volgt een korte verantwoording van keuzes en bronnen van de pakketten die leiden tot de begrotingsposten. De bedragen in de posten zijn de bedragen voor januari 2023.

De inhoud van de uitgavenpakketten worden in overleg met andere organisaties regelmatig aangepast. De prijzen van de pakketten worden elk jaar herijkt en aangepast.

Huur

Voor een- en twee-persoonshuishoudens is gerekend met een huur van € 682. Voor meerpersoonshuishoudens bedraagt de huur € 731. Alle genoemde bedragen zijn inclusief servicekosten. Voor het berekenen van de huurtoeslag is uitgegaan van de deze huurprijzen.

Energie

Dit is de prijs van gemiddeld verbruik naar huishoudtype met een opslag van 10 procent voor huishoudens vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd en voor de huishoudens met een zorgvraag.

Lokale lasten

Dit zijn de gemeentelijke- en waterschapshellingen verminderd met de eventuele kwijtschelding.

Telefoon, televisie en internet

Deze bedragen zijn gebaseerd op het bellen met een mobiele telefoon met een sim-only abonnement voor 100 tot 150 belminuten per maand met een databundel tot maximaal 2 GB, een basisabonnement voor internet en een basis digitaal televisie abonnement. We gaan er van uit dat iedereen in het huishouden van 12 jaar en ouder een eigen mobiele telefoon heeft.

Zorgverzekeringen

Dit betreft de nominale premie van de basis- en aanvullende verzekering inclusief een tandartsverzekering. Voor huishoudens die voldoen aan de voorwaarden zijn de tarieven voor de collectieve basisverzekering en de aanvullende verzekering (incl. tand) gehanteerd.

Overige verzekeringen

Dit betreft een aansprakelijkheidsverzekering, een inboedelverzekering en voor volwassenen in huishoudens onder de pensioengerechtigde leeftijd een uitvaartverzekering.

Onderwijs

Deze bedragen zijn gebaseerd op onderzoek van SEO, zoals gepubliceerd in de Schoolkostenmonitor. Het betreffen onder andere de vrijwillige schoolbijdrage, leermiddelen en gereedschappen, ICT-benodigdheden en kosten voor extra schoolactiviteiten.

Kinderopvang/peuteropvang

Dit zijn de kosten inclusief de landelijke vergoeding die wordt gegeven. Bij de alleenstaande huishoudens met jonge kinderen bij een inkomen boven de bijstand gaan we uit van 20 uur werk (bij 110 procent inkomen) of 30 uur werk (hoger dan 110 procent).

Voor een alleenstaande ouder met jonge kinderen op bijstandsniveau en voor een paar met jonge kinderen bij alle inkomens gaan we ervan uit dat er gemaakt van de peuteropvang.

Vervoerskosten

Voor ieder lid van het huishouden zijn dit de kosten van een fiets en de kosten voor stads- en streekvervoer met de bus. Hierbij is uitgegaan van een beperkte hoeveelheid vervoer per maand. Voor huishoudens met zorgkosten zijn de kosten van een fiets niet meegerekend.

Uitgaven in verband met het verkrijgen of behouden van werk

We houden rekening met kosten in verband met werkgerelateerde kosten (vervoer, representatieve kleding). Hiervoor houden we een vast bedrag aan.

Kleding en schoenen

Deze bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor kleding. Het gaat hierbij net als bij alle andere uitgavenposten om een goedkoop pakket met nieuwe artikelen. De bedragen zijn gebaseerd op de prijzen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Inboedel en onderhoud

Bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor inventaris en onderhoud. Dit betreft o.a. de stoffering, keukeninventaris en huishoudelijk apparatuur.

Zelfzorgmiddelen

In het basispakket zitten kosten die elk huishouden heeft. De kosten betreffen de huisapotheek met pleisters, aspirines e.d. plus het bedrag dat een huishouden maximaal kwijt kan zijn aan het eigen risico van de zorgverzekering.

Eigen risico

Dit bedrag is gebaseerd op € 385, waarbij we ervan uitgaan dat het gehele bedrag gereserveerd moet worden.

Voeding

De bedragen zijn gebaseerd op de aanbevolen hoeveelheden voor een gezonde voeding van het Voedingscentrum en de prijzen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Was- en schoonmaakmiddelen

Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Persoonlijke verzorging

Uitgegaan is van een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Diversen

Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon voor diverse uitgaven.

Pakket voor sociale participatie

Op basis van het onderzoek door het Nibud en het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) voor de commissie Sociaal Minimum (2023) is een pakket samengesteld van activiteiten die onder sociale participatie en ontspanning vallen. Het Nibud stelt de bedragen vast die verschillende leden van een huishouden hiervoor minimaal nodig hebben.

De uitgavenposten waar rekening mee is gehouden staat hieronder weergegeven evenals de richtbedragen voor deze uitgavenposten. Het gaat hierbij om een voorbeeld van een invulling van activiteiten. Bij vakanties/uitgaan kan ook gedacht worden aan andere activiteiten zoals het bezoeken van een museum of zwembad.

Uitgaven aan sociale participatie, bedrag per maand

	€
Contributies en abonnementen	
per kind 4 tot 8 jaar	12,50
per kind 8 tot 16 jaar	16,00
Per persoon vanaf 16 jaar	21,50
per huishouden	3,00
Bezoek ontvangen	
per persoon	12,00
per huishouden	16,00
Op bezoek gaan	
per persoon	7,00
Vakantie/uitgaan	
per persoon	21,50
per huishouden	28,50
Vervoer	
per kind 4 tot 12 jaar	12,50
per persoon vanaf 12 jaar	19,00

Bron: SCP/Nibud 2024, CBS 2024, berekeningen Nibud 2024

Bijlage 2 | Begrotingen

In de volgende tabellen zijn de begrotingen van de verschillende voorbeeldhuishoudens opgenomen. Bovenaan staan de inkomsten en daaronder de uitgaven aan het basispakket en aan sociale participatie. Het basispakket is verdeeld in vaste lasten, reserveringsuitgaven en huishoudelijke uitgaven. In de begrotingen zijn landelijke en lokale inkomensondersteunende maatregelen van de gemeente verwerkt. De uitgavenposten waar lokale tegemoetkomingen tegenover staan zijn aangeduid. De bedragen worden weergegeven in hele euro's, waardoor optellingen een euro te laag of te hoog kunnen lijken.

1. Alleenstaande tot AOW-leeftijd

uitgavenposten	100	110	120	125	150
<i>INKOMEN</i>					
Netto inkomen	1.345	1.480	1.615	1.682	2.018
Voorlopige aanslag	0	0	0	0	0
Zorgtoeslag	131	131	131	131	131
Huurtoeslag	411	411	411	411	356
Kinderbijslag	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	1.887	2.022	2.157	2.224	2.505
<i>VASTE LASTEN</i>					
Huur	682	682	682	682	682
Energie	143	143	143	143	143
Water	17	17	17	17	17
Lokale lasten	0	38	38	38	38
Telecom	64	64	64	64	64
Zorgverzekering	180	180	180	179	179
Overige verzekeringen	26	26	26	26	26
Onderwijs	0	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	3	3	3	3	3
Vervoer	28	28	28	28	28
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.143	1.248	1.248	1.247	1.247
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>					
Kleding	62	62	62	62	62
Inboedel	87	87	87	87	87
Onderhoud	31	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	6	6	6	6	6
Eigen risico	32	32	32	32	32
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	218	218	218	218	218
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>					
Voeding	267	267	267	267	267
Was- en schoonmaakartikelen	7	7	7	7	7
Persoonlijke verzorging	26	26	26	26	26
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0	0
Diversen	5	5	5	5	5
Totaal huishoudelijke uitgaven	305	305	305	305	305
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>					
Sociale participatie	111	111	111	128	128
<i>TOTAAL</i>					
Totaal uitgaven	1.777	1.882	1.882	1.898	1.898
Saldo inkomsten min uitgaven	110	140	275	326	607

2. Alleenstaande vanaf AOW-leeftijd

uitgavenposten	100	110	120	125	150
<i>INKOMEN</i>					
Netto inkomen	1.595	1.651	1.801	1.876	2.252
Voorlopige aanslag	0	0	0	0	0
Zorgtoeslag	131	131	131	131	114
Huurtoeslag	411	411	409	385	242
Kinderbijslag	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	2.137	2.193	2.341	2.392	2.608
<i>VASTE LASTEN</i>					
Huur	682	682	682	682	682
Energie	154	154	154	154	154
Water	17	17	17	17	17
Lokale lasten	0	28	38	38	38
Telecom	64	64	64	64	64
Zorgverzekering	180	180	180	179	179
Overige verzekeringen	15	15	15	15	15
Onderwijs	0	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	3	3	3	3	3
Vervoer	23	23	23	23	23
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	0	0	0	0
Totaal vaste lasten	1.138	1.166	1.176	1.175	1.175
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>					
Kleding	62	62	62	62	62
Inboedel	87	87	87	87	87
Onderhoud	31	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	9	9	9	9	9
Eigen risico	32	32	32	32	32
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	221	221	221	221	221
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>					
Voeding	259	259	259	259	259
Was- en schoonmaakartikelen	7	7	7	7	7
Persoonlijke verzorging	26	26	26	26	26
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0	0
Diversen	5	5	5	5	5
Totaal huishoudelijke uitgaven	297	297	297	297	297
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>					
Sociale participatie	112	112	112	122	122
<i>TOTAAL</i>					
Totaal uitgaven	1.768	1.796	1.806	1.815	1.815
Saldo inkomsten min uitgaven	369	397	535	577	793

3. Paar tot AOW-leeftijd zonder kinderen

uitgavenposten	100	110	120	125	150
<i>INKOMEN</i>					
Netto inkomen	1.922	2.114	2.306	2.403	2.883
Voorlopige aanslag	0	0	0	0	0
Zorgtoeslag	251	251	230	208	97
Huurtoeslag	413	413	413	383	183
Kinderbijslag	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	2.586	2.778	2.949	2.994	3.163
<i>VASTE LASTEN</i>					
Huur	682	682	682	682	682
Energie	165	165	165	165	165
Water	21	21	21	21	21
Lokale lasten	0	50	50	50	50
Telecom	74	74	74	74	74
Zorgverzekering	359	359	359	358	358
Overige verzekeringen	42	42	42	42	42
Onderwijs	0	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	10	10	10	10	10
Vervoer	54	54	54	54	54
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.407	1.524	1.524	1.523	1.523
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>					
Kleding	123	123	123	123	123
Inboedel	98	98	98	98	98
Onderhoud	31	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	10	10	10	10	10
Eigen risico	64	64	64	64	64
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	326	326	326	326	326
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>					
Voeding	486	486	486	486	486
Was- en schoonmaakartikelen	8	8	8	8	8
Persoonlijke verzorging	52	52	52	52	52
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0	0
Diversen	7	7	7	7	7
Totaal huishoudelijke uitgaven	553	553	553	553	553
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>					
Sociale participatie	177	177	177	210	210
<i>TOTAAL</i>					
Totaal uitgaven	2.463	2.580	2.580	2.612	2.612
Saldo inkomsten min uitgaven	123	198	369	382	551

4. Paar vanaf AOW-leeftijd zonder kinderen

uitgavenposten	100	110	120	125	150
<i>INKOMEN</i>					
Netto inkomen	2.188	2.259	2.464	2.567	3.039
Voorlopige aanslag	0	0	0	0	0
Zorgtoeslag	251	248	219	204	130
Huurtoeslag	413	413	400	377	248
Kinderbijslag	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	2.852	2.921	3.083	3.148	3.417
<i>VASTE LASTEN</i>					
Huur	682	682	682	682	682
Energie	176	176	176	176	176
Water	21	21	21	21	21
Lokale lasten	0	45	50	50	50
Telecom	74	74	74	74	74
Zorgverzekering	359	359	359	358	358
Overige verzekeringen	19	19	19	19	19
Onderwijs	0	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	10	10	10	10	10
Vervoer	44	44	44	44	44
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	0	0	0	0
Totaal vaste lasten	1.385	1.430	1.435	1.434	1.434
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>					
Kleding	123	123	123	123	123
Inboedel	98	98	98	98	98
Onderhoud	31	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	13	13	13	13	13
Eigen risico	64	64	64	64	64
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	329	329	329	329	329
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>					
Voeding	471	471	471	471	471
Was- en schoonmaakartikelen	8	8	8	8	8
Persoonlijke verzorging	53	53	53	53	53
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0	0
Diversen	7	7	7	7	7
Totaal huishoudelijke uitgaven	539	539	539	539	539
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>					
Sociale participatie	176	176	176	197	197
<i>TOTAAL</i>					
Totaal uitgaven	2.429	2.474	2.479	2.499	2.499
Saldo inkomsten min uitgaven	423	447	604	649	918

5. Eenoudergezin met 2 jonge kinderen

uitgavenposten	100	110	120	125	150
<i>INKOMEN</i>					
Netto inkomen	1.345	1.427	1.554	1.617	1.934
Voorlopige aanslag	0	53	61	65	84
Zorgtoeslag	131	131	131	131	131
Huurtoeslag	445	445	445	445	445
Kinderbijslag	191	191	191	191	191
Kindgebonden budget	701	701	701	701	701
Kinderopvangtoeslag	0	1.045	1.568	1.568	2.091
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	2.813	3.993	4.651	4.718	5.577
<i>VASTE LASTEN</i>					
Huur	731	731	731	731	731
Energie	205	205	205	205	205
Water	25	25	25	25	25
Lokale lasten	0	0	0	0	60
Telecom	64	64	64	64	64
Zorgverzekering	180	180	180	179	179
Overige verzekeringen	33	33	33	33	33
Onderwijs	12	12	12	12	12
Kinderopvang	13	1.246	1.870	1.870	2.493
Contributies en abonnementen	3	3	3	3	3
Vervoer	37	37	37	42	42
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.303	2.603	3.227	3.231	3.914
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>					
Kleding	127	127	127	133	133
Inboedel	108	108	108	108	108
Onderhoud	31	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	6	6	6	6	6
Eigen risico	32	32	32	32	32
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	304	304	304	310	310
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>					
Voeding	397	397	397	397	397
Was- en schoonmaakartikelen	8	8	8	8	8
Persoonlijke verzorging	60	60	60	60	60
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0	0
Diversen	8	8	8	8	8
Totaal huishoudelijke uitgaven	473	473	473	473	473
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>					
Sociale participatie	196	196	196	212	212
<i>TOTAAL</i>					
Totaal uitgaven	2.276	3.576	4.200	4.226	4.909
Saldo inkomsten min uitgaven	537	417	451	492	668

6. Eenoudergezin met 2 oudere kinderen

uitgavenposten	100	110	120	125	150
<i>INKOMEN</i>					
Netto inkomen	1.345	1.480	1.615	1.682	2.018
Voorlopige aanslag	0	0	0	0	0
Zorgtoeslag	131	131	131	131	131
Huurtoeslag	445	445	445	445	445
Kinderbijslag	273	273	273	273	273
Kindgebonden budget	838	838	838	838	838
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	3.031	3.166	3.301	3.368	3.704
<i>VASTE LASTEN</i>					
Huur	731	731	731	731	731
Energie	205	205	205	205	205
Water	25	25	25	25	25
Lokale lasten	0	60	60	60	60
Telecom	84	84	84	84	84
Zorgverzekering	180	180	180	179	179
Overige verzekeringen	33	33	33	33	33
Onderwijs	116	116	116	132	132
Kinderopvang	0	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	3	3	3	3	3
Vervoer	45	45	45	71	71
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.422	1.549	1.549	1.590	1.590
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>					
Kleding	169	169	169	194	194
Inboedel	114	114	114	119	119
Onderhoud	31	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	6	6	6	6	6
Eigen risico	32	32	32	32	32
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	352	352	352	382	382
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>					
Voeding	619	619	619	619	619
Was- en schoonmaakartikelen	8	8	8	8	8
Persoonlijke verzorging	78	78	78	78	78
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0	0
Diversen	8	8	8	8	8
Totaal huishoudelijke uitgaven	713	713	713	713	713
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>					
Sociale participatie	214	214	214	231	231
<i>TOTAAL</i>					
Totaal uitgaven	2.701	2.828	2.828	2.916	2.916
Saldo inkomsten min uitgaven	330	338	473	452	788

7. Paar met 2 jonge kinderen

uitgavenposten	100	110	120	125	150
<i>INKOMEN</i>					
Netto inkomen	1.922	2.114	2.306	2.403	2.883
Voorlopige aanslag	0	0	0	0	0
Zorgtoeslag	251	251	230	208	97
Huurtoeslag	445	445	445	415	215
Kinderbijslag	191	191	191	191	191
Kindgebonden budget	418	418	418	418	393
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	3.227	3.419	3.590	3.635	3.779
<i>VASTE LASTEN</i>					
Huur	731	731	731	731	731
Energie	217	217	217	217	217
Water	31	31	31	31	31
Lokale lasten	0	60	60	60	60
Telecom	74	74	74	74	74
Zorgverzekering	359	359	359	358	358
Overige verzekeringen	47	47	47	47	47
Onderwijs	12	12	12	12	12
Kinderopvang	13	13	13	13	13
Contributies en abonnementen	10	10	10	10	10
Vervoer	64	64	64	70	70
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.558	1.685	1.685	1.690	1.690
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>					
Kleding	189	189	189	195	195
Inboedel	122	122	122	122	122
Onderhoud	31	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	10	10	10	10	10
Eigen risico	64	64	64	64	64
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	416	416	416	422	422
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>					
Voeding	533	533	533	533	533
Was- en schoonmaakartikelen	9	9	9	9	9
Persoonlijke verzorging	86	86	86	86	86
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0	0
Diversen	10	10	10	10	10
Totaal huishoudelijke uitgaven	638	638	638	638	638
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>					
Sociale participatie	258	258	258	291	291
<i>TOTAAL</i>					
Totaal uitgaven	2.870	2.997	2.997	3.041	3.041
Saldo inkomsten min uitgaven	357	422	593	594	738

8. Paar met 2 oudere kinderen

uitgavenposten	100	110	120	125	150
<i>INKOMEN</i>					
Netto inkomen	1.922	2.114	2.306	2.403	2.883
Voorlopige aanslag	0	0	0	0	0
Zorgtoeslag	251	251	230	208	97
Huurtoeslag	445	445	445	415	215
Kinderbijslag	273	273	273	273	273
Kindgebonden budget	555	555	555	555	530
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	3.446	3.638	3.809	3.854	3.997
<i>VASTE LASTEN</i>					
Huur	731	731	731	731	731
Energie	217	217	217	217	217
Water	31	31	31	31	31
Lokale lasten	0	60	60	60	60
Telecom	93	93	93	93	93
Zorgverzekering	359	359	359	358	358
Overige verzekeringen	47	47	47	47	47
Onderwijs	116	116	116	132	132
Kinderopvang	0	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	10	10	10	10	10
Vervoer	73	73	73	98	98
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.677	1.804	1.804	1.844	1.844
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>					
Kleding	231	231	231	256	256
Inboedel	128	128	128	133	133
Onderhoud	31	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	10	10	10	10	10
Eigen risico	64	64	64	64	64
Eigen betalingen zorg	0	0	0	0	0
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	464	464	464	494	494
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>					
Voeding	729	729	729	729	729
Was- en schoonmaakartikelen	9	9	9	9	9
Persoonlijke verzorging	104	104	104	104	104
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0	0
Diversen	10	10	10	10	10
Totaal huishoudelijke uitgaven	852	852	852	852	852
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>					
Sociale participatie	278	278	278	311	311
<i>TOTAAL</i>					
Totaal uitgaven	3.271	3.398	3.398	3.501	3.501
Saldo inkomsten min uitgaven	175	240	411	353	496

9. Alleenstaande vanaf AOW-leeftijd met een motorische beperking

uitgavenposten	100	110	120	125	150
<i>INKOMEN</i>					
Netto inkomen	1.595	1.651	1.801	1.876	2.252
Voorlopige aanslag	3	3	2	2	1
Zorgtoeslag	131	131	131	131	114
Huurtoeslag	448	448	446	421	279
Kinderbijslag	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	2.177	2.233	2.380	2.431	2.646
<i>VASTE LASTEN</i>					
Huur	773	773	773	773	773
Energie	154	154	154	173	206
Water	17	17	17	17	17
Lokale lasten	0	0	38	38	38
Telecom	64	64	64	64	64
Zorgverzekering	206	206	206	195	195
Overige verzekeringen	17	17	17	17	17
Onderwijs	0	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	6	6	6	6	6
Vervoer	20	20	20	20	20
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	0	0	0	0
Totaal vaste lasten	1.257	1.257	1.295	1.303	1.336
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>					
Kleding	62	62	62	62	93
Inboedel	87	87	87	87	87
Onderhoud	31	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	9	9	9	9	9
Eigen risico	32	32	32	32	32
Eigen betalingen zorg	8	8	8	51	51
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	229	229	229	272	303
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>					
Voeding	259	259	259	259	259
Was- en schoonmaakartikelen	7	7	7	7	13
Persoonlijke verzorging	26	26	26	26	26
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0	0
Diversen	5	5	5	5	5
Totaal huishoudelijke uitgaven	297	297	297	297	303
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>					
Sociale participatie	140	140	140	154	154
<i>TOTAAL</i>					
Totaal uitgaven	1.923	1.923	1.961	2.026	2.096
Saldo inkomsten min uitgaven	254	310	419	405	550

10. Paar tot AOW-leeftijd waarvan een van de partners met een spierziekte

uitgavenposten	100	110	120	125	150
<i>INKOMEN</i>					
Netto inkomen	1.922	2.114	2.306	2.403	2.883
Voorlopige aanslag	10	9	7	6	1
Zorgtoeslag	251	251	230	208	97
Huurtoeslag	413	413	413	383	183
Kinderbijslag	0	0	0	0	0
Kindgebonden budget	0	0	0	0	0
Kinderopvangtoeslag	0	0	0	0	0
Lokale tegemoetkomingen	0	0	0	0	0
Netto besteedbaar inkomen	2.596	2.787	2.956	3.000	3.164
<i>VASTE LASTEN</i>					
Huur	682	682	682	682	682
Energie	165	165	165	189	226
Water	21	21	21	21	21
Lokale lasten	0	50	50	50	50
Telecom	76	76	76	76	76
Zorgverzekering	386	386	386	393	393
Overige verzekeringen	64	64	64	64	64
Onderwijs	0	0	0	0	0
Kinderopvang	0	0	0	0	0
Contributies en abonnementen	10	10	10	10	10
Vervoer	64	64	64	64	64
Levensonderhoud anderen	0	0	0	0	0
Betalingsverplichtingen	0	0	0	0	0
Werkgerelateerde kosten	0	67	67	67	67
Totaal vaste lasten	1.468	1.585	1.585	1.616	1.653
<i>RESERVERINGSUITGAVEN</i>					
Kleding	123	123	123	123	154
Inboedel	98	98	98	98	98
Onderhoud	31	31	31	31	31
Zelfzorgmiddelen	10	10	10	10	10
Eigen risico	64	64	64	64	64
Eigen betalingen zorg	29	29	29	72	72
Vrijetijdsuitgaven	0	0	0	0	0
Totaal reserveringsuitgaven	355	355	355	398	429
<i>HUISHOUDELIJKE UITGAVEN</i>					
Voeding	486	486	486	486	486
Was- en schoonmaakartikelen	8	8	8	8	14
Persoonlijke verzorging	52	52	52	52	52
Huishoudelijke dienstverlening	0	0	0	0	0
Huisdieren	0	0	0	0	0
Roken	0	0	0	0	0
Diversen	7	7	7	7	7
Totaal huishoudelijke uitgaven	553	553	553	553	559
<i>SOCIALE PARTICIPATIE</i>					
Sociale participatie	188	188	188	221	221
<i>TOTAAL</i>					
Totaal uitgaven	2.564	2.681	2.681	2.788	2.862
Saldo inkomsten min uitgaven	32	106	275	212	302